

พ.ศ. 121333

5765

ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม
ศิลปะจากเศษวัสดุ

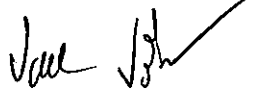
บุญเหลือ แก้วอ่อน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

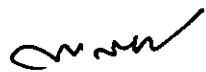
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางบุญเหลือ แก้วอ่อน แล้ว
เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

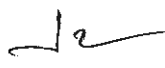
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม)

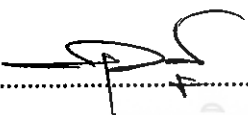
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญา สมะวรรณนะ)

กรรมการ
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศน์ย์ นาคคุณทรง)

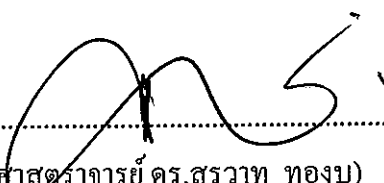
กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิต บุญทองเลื่อง)

กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนิท ดีเมืองชัย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ เดือน 01 ก.ย. 2559 พ.ศ.

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อเรื่อง: ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ

จากเศษวัสดุ

ผู้วิจัย: บุญเหลือ แก้วอ่อน

ปริญญา: ค.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน)

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคคุณทรง

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ และเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 14 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรดิศดารามท่าเยี่ยม สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี อำเภอน้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ซึ่งได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Scrupling) เครื่องมือที่ใช้วิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมศิลปะ จากเศษวัสดุ แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ t- test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 84.04 ได้คะแนน เฉลี่ยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามากเป็นรายด้านของความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 81.54
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ มีความคิดสร้างสรรค์หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

TITLE : Results of Creative thinking Development of Early Childhood by Art Activity from Scrap Materials

AUTHOR : Boonlea Kaewon **DEGREE :** M.Ed. (Curriculum and Instruction)

ADVISORS : Assoc. Prof. Dr. Thatsanee Nakunsong Major Advisor

Asst. Prof. Dr. Poosit Boontongtherng Co-advisor

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY, 2016

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the results of creative thinking development of early childhood by art activity from scrap materials, and to compare the creative thinking before and after participation of the activities. The target group consisted of 14 second year of kindergarten in the second semester of the academic year 2014 at Wat Borwornditharam Child Development Center under Lam Chee Sub-district Administration Organization, Khong Chai District, Kalasin Province, selected through purposive sampling. The instruments used in the research were: a lesson plan of creative thinking activity from scrap materials, an evaluation form of creative thinking. The statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation, and t - test.

The results of the research were as follows : 1) The creative thinking of early childhood had the average score of 84.04 percent over the assigned criteria of 80 percent. Considering each aspect, the elaboration was rated at 81.54 percent difference from high to low respectively. 2) The early childhood had higher creative thinking after using the creative thinking activities than before using the activities with statistical significance at the .05 level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคคุณทรง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร ปรีเอี่ยม ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา สมะวรรณนะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนทั้งคณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอนที่ให้ความรู้ตลอดทั้งการศึกษาตามหลักสูตร ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณครูมลิวรรณ เม็ดโทสง คุณครูอริยาพร ศรเสนา คุณครูมยุรี อัครโคตร คุณครูบุญยืน มาสุน และคุณครูสมภาร ความวัลย์ ที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอย่างดียิ่ง ตลอดจนให้คำแนะนำนับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ร่วมวิจัย คณะครู และนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก้ววัด บวรจิตตารามท่าเยี่ยม ปีการศึกษา 2/2557 ที่เป็นกำลังใจและให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ ที่มีส่วนร่วมและให้คำปรึกษาคำแนะนำญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจให้ความช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมาและขอขอบใจนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มทดลองทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยดี

ประโยชน์ที่ได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้บิดา มารดา ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดทั้งบูรพาจารย์ที่มีส่วนในการสร้างพื้นฐานแก่ผู้วิจัย

บุญเหลือ แก้วอ่อน

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญตารางภาคผนวก	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546	8
ความคิดสร้างสรรค์	19
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย	38
แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	53
บริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามท่าเยี่ยม	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
งานวิจัยในประเทศ	57
งานวิจัยในต่างประเทศ	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
กลุ่มเป้าหมาย	60

หัวเรื่อง	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	68
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	69
ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	69
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
วัตถุประสงค์การวิจัย	74
สรุปผลการวิจัย	74
อภิปรายผล	74
ข้อเสนอแนะ	77
บรรณานุกรม	79
ภาคผนวก ก แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ	85
ภาคผนวก ข คุณภาพของเครื่องมือ	98
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์	118
ประวัติผู้วิจัย	126

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 11
2	การจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ กับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 62
3	ปฏิทินการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ 66
4	ผลการวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ จากเศษวัสดุระหว่างเรียน 70
5	คะแนนจากการสังเกตขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน และคะแนน การทดสอบหลังเรียน 71
6	คะแนนทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 72
7	ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมศิลปะ จากเศษวัสดุ ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 2 73

สารบัญตารางภาคผนวก

ตารางภาคผนวกที่

หน้า

- 1 คำเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลการประเมินคุณภาพ
ของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน 111
- 2 ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์สอดคล้องกับ (IOC) ของแบบวัด
ความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 112
- 3 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรม
ศิลปะจากเศษวัสดุเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ชั้นอนุบาล 2 116

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยถือว่าการพัฒนาความสามารถในการคิดเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะการให้ผู้เรียนคิดเป็นวิเคราะห์เป็น สร้างองค์ความรู้ได้ จะส่งผลให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและเต็มศักยภาพ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาประชากร โดยควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย เพราะเด็กพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และบุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรก มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนา ในขั้นต่อไป

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ข้อ 11 ว่าให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และในมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1) โดยกำหนดหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัย ว่า ให้พัฒนาเด็ก โดยเริ่มจากการพัฒนาด้านร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์ กระตุ้นให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่พัฒนาด้านจิตใจ และอารมณ์ให้เป็นผู้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ร่าเริงแจ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ พัฒนาสังคมโดยให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา โดยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์บนวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพครอบครัว บริบทชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย

ในสภาพจากการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 2 ปีการศึกษา 2556 ด้านผู้เรียนระดับปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตาราม บ้านท่าเยี่ยม อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี พบว่า มาตรฐานที่ 4 ตัวบ่งชี้ 4.3 ผู้เรียนมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินภายนอก มหาชนจำกัด) และจากการวิเคราะห์สภาพจัดการเรียนรู้กิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในเชิงลึก พบว่าสื่อและวิธีการในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ยังมีลักษณะคงเดิม ซ้ำซากอยู่กับรูปแบบวิธีการเดิม คือ การใช้สื่อสำเร็จรูป ใช้ภาพประกอบ การเขียนบนกระดาน เป็นต้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยยังขาดโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยอย่างจริงจัง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องค้นคว้าหาวิธีการกระตุ้นและส่งเสริมคิดหาวิธีการสอนให้ผู้เรียน ได้ฝึกคิดและคิดอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทสำคัญในการเลือกสื่อการเรียนการสอน การสร้างสิ่งเร้าและบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถ ใช้ความคิดจินตนาการเชิงความคิดสร้างสรรค์ มีแนวคิดแปลกใหม่ออกมาอย่างรวดเร็วและมีความคิดที่หลากหลาย (ทิสนา แซมณี และคณะ. 2544 : 10) อย่างไรก็ตามจากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีสรุปได้ว่า แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนั้น สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝนและฝึกปฏิบัติกฎวิธี ถ้าได้ส่งเสริมเด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใดก็ยิ่งจะเป็นผลดีมากกว่านั้น (Torrance. 1965 : 102) เด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก ให้เจริญด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์หรือกิจกรรมศิลปะ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จัดสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกและความคิดสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 58) โดยได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ไว้ในตารางกิจกรรมประจำวันให้กับเด็กปฐมวัย นับว่ามีความสำคัญยิ่ง

จุดประสงค์เพื่อพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา และยังพัฒนากล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตา ฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์ตรง เรียนรู้ผ่านการสังเกต และกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาจุดเชื่อมต่อ ของใยประสาทที่ใช้ในการคิด เส้นประสาทที่เชื่อมโยงระหว่างเซลล์สมองจำนวนมากจะสามารถเรียนรู้ได้เร็วและมีประสิทธิภาพ ภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีอิสระทางความคิด ดังที่ Torrance (1965 : 103) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์สูงสุดเมื่ออายุ 4 ปี ดังนั้นการพัฒนาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์
2. ความสามารถเฉพาะตัวของผู้เรียน
3. การใช้สื่อประกอบกิจกรรม และประสบการณ์ ซึ่งเด็กปฐมวัยยังไม่สามารถใช้

เหตุผลได้อย่างลึกซึ้ง แต่สามารถเรียนรู้ให้เข้าใจได้ โดยอาศัยประสบการณ์ตรง จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม และจะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นอกเหนือจากผลที่ได้รับดังกล่าว ศิลปะยังมีความหมายต่อเด็กมาก เพราะศิลปะเป็นสื่อทางความคิด เด็กเรียนรู้จากการซึมซับ และสร้างเป็นองค์ความรู้ โดยเป็นกิจกรรมที่ครูสามารถให้เด็กใช้สมองซีกซ้ายควบคู่ไปกับสมองซีกขวาได้อย่างลงตัว

การพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ควรพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย โดยเฉพาะช่วง อายุ 4-5 ขวบ แรกของชีวิต ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา ดังที่ Gale (อ้างอิงใน ทิศนาเกษมณี. 2547 : 91) ได้กล่าวว่า ถ้าเด็กไม่ได้รับการเอาใจใส่ตั้งแต่เยาว์วัย ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์นี้ก็จะไม่พัฒนาขึ้น อาจจะหยุดชะงักไปในที่สุด ซึ่งครูควรตระหนักถึงปัญหาที่ต้องได้รับการพัฒนา และทำการศึกษาค้นคว้า วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะเป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นการเปิด โอกาสและกระตุ้นให้เด็กได้คิด จินตนาการ แสดงความรู้สึก และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการคำนึงถึงบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เด็กได้กล้าแสดงออก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ จะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีหลายวิธีหลายรูปแบบ เช่น การเล่นดินน้ำมัน การร้อยการสาน การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ การวาดภาพระบายสี แม้แต่การประดิษฐ์เศษวัสดุ (วลัญญาปริชากุล. 2550 : 52) กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กสนุกสนาน ได้แสดงออกอย่างอิสระ เด็กได้เรียนรู้ จากการสังเกต และทดลองด้วยตนเอง ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้เด็กเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาและช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (ทัศนีย์ ดีเลิศ. 2551 : 4) การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้โดยง่ายและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก เพราะการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยเป็นการเรียนเพื่อเสริมสร้างความสามารถของเด็ก โดยเฉพาะ (สิริลักษณ์ นิตินทรธรรมกุล. 2552 : 82)

งานประดิษฐ์จากเศษวัสดุ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการและช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถฝึกทักษะการใช้สื่อและความคิด ซึ่งจะแตกต่างไปจากกิจกรรมวาดรูประบายสี เพราะไม่ได้มุ่งเน้นให้เด็กแสดงออกทางศิลปะเพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานที่มีขั้นตอน การเตรียมสื่อต่างๆ ในการทำกิจกรรมนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญของการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการคิดได้แก่ กิจอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นสื่อที่ดีจึงเป็นเครื่องมือที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เศษวัสดุเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการใช้วัสดุที่เหลือใช้ นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบัน ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมักจะพบปัญหาในการใช้สื่อต่าง ๆ และมองข้ามการจะนำวัสดุที่เหลือใช้ เช่น กระดาษ แก้วน้ำพลาสติก ขวดนม หรือขวดน้ำพลาสติก กล่องยาสีฟัน กล่องนม ดันกก เพราะเป็นวัสดุที่อยู่ใกล้ตัว และหาง่าย

นำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการนำมาประดิษฐ์ เป็นผลงานทางศิลปะ ดังนั้น ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงควรคำนึงในการจัดเตรียมสื่อต่าง ๆ โดยให้เด็กได้รับรู้คุณค่าของสื่อวัสดุที่เหลือใช้ ที่สามารถนำกลับมาใช้ทำประโยชน์ได้เป็นอย่างดี เด็กจะได้ฝึกการสังเกตเริ่มตั้งแต่การรู้จักที่มาของสื่อวัสดุพร้อมทั้ง รู้จักการเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนเลือกใช้วัสดุที่ตนเองสนใจผ่านกระบวนการคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ส่งเสริมให้เด็กประดิษฐ์สร้างสรรค์ตกแต่งเป็นสิ่งที่ต่าง ๆ ตามความคิด จินตนาการ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เศษวัสดุจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

จากเหตุผล แนวคิด ทฤษฎีและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุเป็นสื่อกลางแบบแยกกันไม่ได้ เพราะการประดิษฐ์เศษวัสดุเป็นการสร้างความเพลิดเพลินและช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ อย่างต่อเนื่อง หากนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติกิจกรรมศิลปะอย่างเหมาะสมแล้วเด็กจะสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ และพร้อมจะใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาตนเองต่อไป ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในระดับปฐมวัยจึงมีความเห็นว่าการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์จากวัสดุที่หลากหลายจะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยให้เด็กมีโอกาเลือกและตัดสินใจ การแสดงความรู้สึกผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ ได้สร้างสรรค์ผลงานจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ เป็นอย่างไร
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์มีความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม ศิลปะจากเศษวัสดุ

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุมีความคิด สร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย-หญิง ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแก้วบวรจิตตารามท่าเยี่ยม ตำบลลำชี อำเภอ หนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี จำนวน 14 คน ซึ่งได้มาโดย เลือกแบบเจาะจง

2. เนื้อหาในการวิจัย

เนื้อหาในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษ วัสดุ 25 แผน

3. ตัวแปรในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านความคิดริเริ่ม

3.2.2 ด้านความคิดคล่องแคล่ว

3.2.3 ด้านความคิดละเอียดลออ

3.2.4 ด้านความคิดยืดหยุ่น

4. เนื้อหาสาระ

ผู้วิจัยกำหนดการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุเพื่อพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 จำนวน 25 กิจกรรม มุ่งเน้นพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดละเอียดลออ และด้านความคิดยืดหยุ่น

5. สถานที่วิจัย

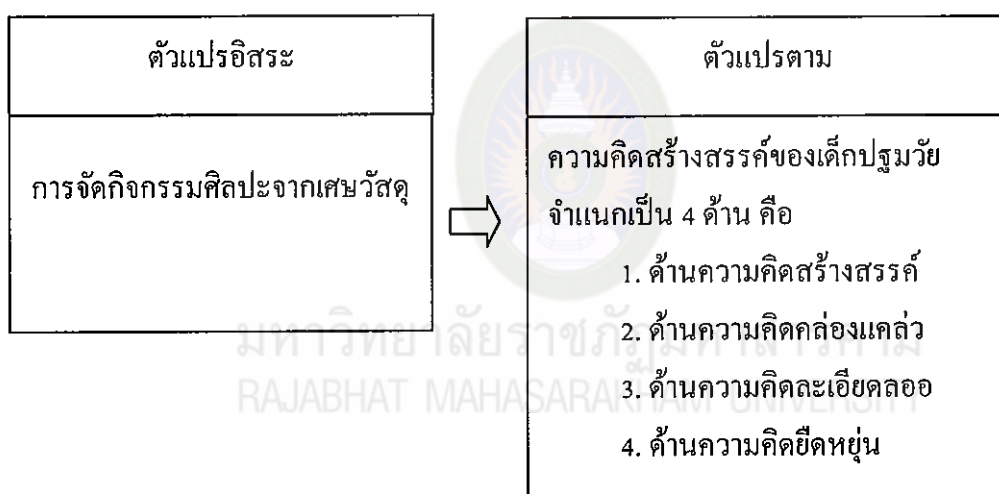
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามท่าเยี่ยม ตำบลลำชี อำเภอน้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

6. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ทำการทดลองใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ระยะเวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 25 ครั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1) **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย** หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดจินตนาการ ผสมผสานความรู้ ประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์และคิดเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านความคิดริเริ่ม** หมายถึง ความสามารถในการคิดสิ่งแปลกใหม่แตกต่างไปจากความคิดธรรมดา และแปลกแตกต่างจากบุคคลอื่น ความคิดที่ไม่ซ้ำแบบใคร

2. **ด้านความคิดคล่องแคล่ว** หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบให้ได้ อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว คิดหาคำตอบได้จำนวนมากในเวลาจำกัด และความคิดได้อย่างคล่องแคล่ว ว่องไว ไม่ลังเล ไม่ชักถาม

3. ด้านความคิดละเอียดลออ หมายถึง ความคิดที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ คิดอย่างเป็นขั้นตอนสามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน สามารถขยายความคิดหลัก ให้ได้ ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ด้านความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ความคิดที่สามารถคิดได้หลายประเภทอย่างอิสระ เป็นความคิดพื้นฐานที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบ หลายประเภท และคิด คัดแปลงสิ่งที่ต้องการได้หลายประเภท

2) การจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติลง มือกระทำ กับสื่อวัสดุ อุปกรณ์ โดยเน้นสื่อที่เป็นวัสดุเหลือใช้ ได้แก่ ขวดพลาสติก แก้วน้ำ พลาสติก ไม้กระดาก กลองนม กลองยาสีฟัน หลอด ฝาขวด เศษวัชพืชต้นกก ซึ่งได้ทำความ สะอาด และไม่เป็นอันตรายแก่เด็ก โดยนำมาใช้ในการประดิษฐ์ สร้างผลงานเด็กเกิดการเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติผลงาน สร้างสรรค์ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดการแก้ปัญหา พร้อมทั้งเปิด โอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะ ด้านการคิด จินตนาการคิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์ผลงานที่แปลกใหม่ หลากหลายรูปแบบ จะส่งผล ให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์ที่ดีต่อไป

3) เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งเข้าเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัด บวรจิตตารามท่าเยี่ยม สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี อำเภอมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
JABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนให้สูงขึ้นและเหมาะสม
2. เป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในเด็กปฐมวัย
3. นักเรียนที่ผ่านการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจำแนกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
2. ความคิดสร้างสรรค์
3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
4. การจัดประสบการณ์
5. บริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรดิศถาวรคามท่าเยี่ยม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

การศึกษาปฐมวัยเป็นช่วงที่มีความสำคัญในการวางรากฐานชีวิตของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต เป็นวัยแห่งการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยนั้นจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจกับเรื่องราวต่างๆ ดังนี้

1. ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1-2) ได้ระบุถึงความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยว่า สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาไทย ให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ จากผลวิจัยทางการแพทย์ที่ศึกษาด้านพัฒนาการของเด็กไทยพบว่าเด็กไทยจำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการ

ล่าช้าไม่สมวัย โดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้น ซึ่งผลวิจัยดังกล่าว แสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคม และการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและไม่หยุดนิ่ง เด็กจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ในสังคมได้ โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้ เรียนรู้ และความสามารถในการแสวงหาความรู้เรียนรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกรับและนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้เด็กยังสามารถเรียนรู้จากบุคคลอื่น จากการแบ่งปัน ประสบการณ์ ตลอดจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าว จำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัย และต้องพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่าการเริ่มต้นที่ดีของชีวิตเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักศึกษาโดยทั่วไปว่า เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิต การเรียนรู้เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อชีวิตในอนาคตของเด็กเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยยังเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเด็กก่อนจะก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

2. หลักการ

เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจเพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมสติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมให้หลากหลายบูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างพ่อกับแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการอย่างสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งในสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจสังคม โดยความร่วมมือจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ

หลักการของของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย ทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม
3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสม
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานในการพัฒนาเด็ก

3. จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ และในแต่ละช่วงอายุผู้สอนจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะตามวัยของเด็กด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

- 3.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
- 3.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 3.3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
- 3.4 มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ตีงามชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะดนตรี การเคลื่อนไหว
- 3.5 รักการออกกำลังกายช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัยรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทยอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- 3.6 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
- 3.7 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
- 3.8 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

4. คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องมีการบันทึกสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปช่วยพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องได้เต็มความสามารถได้ทันทีในกรณีที่ พัฒนาการเด็กไม่เป็นไปตามวัยผู้สอนจำเป็นต้องหาสาเหตุ และรีบแก้ไขโดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีพัฒนาการสูงกว่าวัยผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มศักยภาพ

5. โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย จึงกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546		
ช่วงอายุ	อายุต่ำกว่า 3 ปี	
	อายุ 3-5 ปี	
สาระการเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ	สาระที่ควรเรียนรู้
	1. ด้านร่างกาย 2. ด้านอารมณ์และจิตใจ 3. ด้านสังคม 4. ด้านสติปัญญา	1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก 2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่สิ่งแวดล้อม 4. ธรรมชาติรอบตัว 5. สิ่งต่าง ๆ รอบตัว
ระยะเวลาเรียน	ขึ้นอยู่กับอายุที่เริ่มเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในสถานศึกษา	

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ประกอบด้วย ประสพการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วนใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสพการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจจัดในรูปแบบหน่วย การสอนแบบบูรณาการ หรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีรายละเอียดดังนี้

1. ประสพการณ์สำคัญ จะช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยต้องทำอะไร เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างไร และทุกประสพการณ์มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และการวางแผนจัดกิจกรรมให้เด็ก ประสพการณ์ที่สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กเข้าใจความหมายของพื้นที่ระยะ ผ่านประสพการณ์สำคัญหรือการบรรลุแล้วเทออก ดังนั้น ผู้สอนจึงวางแผนจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นและเรียนรู้ผ่านประสพการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีก เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ กับสิ่งของ ผู้ใหญ่และกับเด็กอื่น ๆ ผู้สอนที่เข้าใจและเห็นความสำคัญจะยึดประสพการณ์สำคัญเสมือนเครื่องมือสำหรับการสังเกตพัฒนาการเด็ก แปลการกระทำของเด็กช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสื่อ และช่วยวางแผนกิจกรรมในแต่ละวัน ประสพการณ์สำคัญสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ

1.1 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรง

1.2 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกด้านอารมณ์ และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุขขำเริงแจ่มใสได้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นและมีความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

1.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่นร่วมกัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและการแก้ปัญหา

1.4 ประสพการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต

การจำแนก และการเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์(พื้นที่/ระยะ) และเวลาการจัดประสบการณ์
สำหรับเด็กปฐมวัย

สาระที่ควรเรียนรู้ในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียด ทั้งนี้เพื่อประสงค์
จะให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย และความต้องการ ความสนใจ
ของเด็กอาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้มีได้
ประสงค์ให้เด็กท่องจำเนื้อหา แต่ต้องการให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำเสนอการเรียนรู้นั้น ๆ
มาจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สาระที่ควรเรียนรู้
ยังใช้เป็นแนวทางช่วยผู้สอนกำหนดรายละเอียดและความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับ
พัฒนาการของเด็กสาระที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วย เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับ
บุคคลและสถานที่สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

2. สาระที่ควรเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้แนวทาง
การจัดประสบการณ์ ไว้ดังนี้

2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับ
อายุ วุฒิภาวะและในระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้
ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง
และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระ
การเรียนรู้

2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้เริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และ
นำเสนอ ความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพ
แวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบ
ร่วมมือในลักษณะต่างๆกัน

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย
และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน
ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
อย่างต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะการวางแผนไว้ล่วงหน้าและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

2.10 จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 16 - 23) ดังนี้

1. ประสบการณ์สำหรับอายุ 3- 5 ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ

1.1 ประสบการณ์สำคัญ ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสดูแลสุขภาพและอนามัย รักความปลอดภัยมีพัฒนาการกล้ามเนื้อดังนี้

1.1.1 การทรงตัวและประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่

1.1.2 การประสานสัมพันธ์กล้ามเนื้อเล็ก

1.1.3 การรักษาสุขภาพ

1.1.4 การรักษาความปลอดภัย

1.2 ประสบการณ์ที่สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และจิตใจเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุขร่าเริง แจ่มใส ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1.2.1 คนตรี

1.2.2 สุนทรียภาพ

1.2.3 การเล่น

1.2.4 คุณธรรมจริยธรรม

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมเป็นการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ทางสังคม

จากการศึกษาถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยข้างต้นพอสรุปได้ว่าในการจัดสาระการเรียนรู้ให้กับเด็ก ต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการของเด็กนอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กนั้น ควรเน้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในชีวิตของเด็กด้วย

6. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 57-66) ได้ระบุถึงแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า ไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยจัดเป็นกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมในแต่ละวัน ดังต่อไปนี้

6.1 กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะ โดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง ซึ่งจังหวะ และดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง กลอง ฉิ่ง ฯลฯ มาประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงร่างกายกำลังเติบโตและการพัฒนาการด้านร่างกายโดยการเคลื่อนไหวได้ใช้ส่วนต่างๆของร่างกายเป็นการพัฒนาหรือประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

6.2 กิจกรรมศิลปะ หรือกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ โดยการใช้ศิลปะเช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ เช่น การตัดกระดาษตามรูปทรงต่างๆ การสร้างรูปจากกระดาษปึกหมุด ฯลฯ

6.3 กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น หรือมุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ และมุมธรรมชาติศึกษา มุมบ้าน มุมธรรมชาติ มุมตุ๊กตา มุมบ้าน มุมร้านค้า เป็นต้น มุมต่าง ๆ เหล่านี้เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้หลากหลายตามความสนใจ และความต้องการของเด็กทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่มหนึ่งกิจกรรมเสรีนอกจากให้เด็กเล่นตามมุมแล้วอาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา การเล่นเกมสัมพันธ์ ฯลฯ

6.4 กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ฝึกการทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มย่อยและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ฝึกให้เด็กได้มีโอกาส ฟัง พูด สังเกต คิดแก้ปัญหาใช้เหตุผล และฝึกปฏิบัติ

เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดกิจกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปราย สาธิต ทดลอง เล่านิทาน เล่นบทบาทสมมติ ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ฯลฯ

6.5 กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้มีโอกาสออกไปนอกห้องเรียน เพื่อได้เคลื่อนไหวร่างกายและแสดงออกอย่างอิสระ โดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็ก แต่ละคนเป็นหลัก กิจกรรมกลางแจ้งที่ผู้สอนควรจัด ให้เด็กได้เล่น เช่น การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นน้ำ การเล่นทราย การเล่นอุปกรณ์กีฬา การเล่นเกมการละเล่น ฯลฯ

6.6 กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นเกมการละเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา มีกฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม ช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอด เกี่ยวกับสี รูปร่าง จำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ /ระยะ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัย 3-5 ปี เช่น เกมจับคู่ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ เล่นโดมิโน ลอตโต ภาพตัดต่อ ต่อภาพตามแบบ ฯลฯ

7. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวันต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

7.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ อิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

7.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

7.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึก ที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเองรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควร จัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือกได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

7.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดีแสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรัก การทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตร

ประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนร่วมเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

7.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย

7.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้พัฒนาภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ความรู้สึกความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและความเห็นสวยงามของสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้าง เช่น แท่งไม้รูปทรงต่างๆ ตามจินตนาการ

8. การประเมินผลเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 84) ระบุว่า การประเมินผลเด็กปฐมวัย หมายถึง กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ทำกิจกรรม แล้วจับบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้น หรือกำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่แสดงออกแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ การประเมินผลเด็กปฐมวัยเป็นการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เป็นขบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กแต่ละวัน เพื่อนำข้อมูลมาประเมิน มาพิจารณาปรับปรุงการวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ได้กล่าวถึงหลักการประเมินผลเด็กปฐมวัยดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดทั้งปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

5. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆด้าน มีใช้ขึ้นอยู่กับคะแนนสอบจากแบบทดสอบ

นันทิยา น้อยจันทร์ (2548 : 165-195) กล่าวถึงการประเมินผลเด็กปฐมวัยว่า ผู้สอนควรใช้วิธีที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด วิธีการที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินผลเด็กปฐมวัย มีด้วยกันหลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การสังเกตและการบันทึก การสังเกต เป็นวิธีการที่ครูใช้ในการศึกษาพัฒนาการเด็กสามารถทำได้ทั้งแบบเป็นระบบ และแบบเป็นทางการ และครูจดบันทึกไว้

2. การสนทนา วิธีประเมินผลนี้ใช้ได้ตั้งแต่เริ่มสอน กำลังสอนและหลังจากการสอนใช้ได้ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถ ในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็ก แล้วครูทำการบันทึกผลการสนทนาไว้

3. การตรวจผลงานวิธีนี้ได้จากการนำผลงานของเด็ก เช่น สมุดทำงาน ภาพเขียน สิ่งประดิษฐ์ แม้กระทั่งรูปภาพประกอบ การทำผลงานจากดินน้ำมัน ฯลฯ มาตรวจ ทั้งนี้โดยจัดเป็นกลุ่มตามอันดับคุณภาพ ควรมี 3-5 อันดับ คือ ดี ปานกลาง หรือดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน อ่อนมาก การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าในแต่ละด้านของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดเก็บรวบรวมได้ในแฟ้มผลงาน (Portfolio)

4. การใช้ข้อสอบปากเปล่า วิธีการประเมินผลพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยใช้ข้อสอบปากเปล่านี้น่าจะเหมาะกับเด็กอนุบาลซึ่งยังอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ตัวอย่าง เช่น ให้เด็กทำงานตามคำสั่ง ครูสั่งให้เด็กระบายสีภาพในวงกลม เสร็จแล้วให้ใช้กรรไกรตัดกระดาษรอบวงกลม การประเมินผล ครูดูจากผลงานของเด็กแล้วจะทราบว่าควรจะต้องจัดประสบการณ์เสริมอีกหรือไม่เด็กมีความพร้อมในการบังคับกล้ามเนื้อเพียงใด

5. การทดสอบเป็นวิธีการประเมินผลชนิดหนึ่งที่ทำให้ครูเห็นความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเด็กได้ชัดเจน เพราะจะมีคำตอบที่แสดงถึงความสามารถซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของเด็ก และมีการตรวจคำตอบออกมาเป็นคะแนนซึ่งสะดวกในการรายงานผลต่อผู้ปกครอง และสะดวกต่อการแปลความหมายเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของเด็กได้ตรงกันควรใช้ในระดัอนุบาล 2 เพราะการใช้แบบทดสอบมีลักษณะการดำเนินการสอบที่เป็นแบบแผน เช่น มีการตั้งเวลา ดังนั้นถ้าช่วงความสนใจเด็กสั้นย่อมมีปัญหาในการดำเนินการ เด็กควรจับดินสอดและแท่งสีได้อย่างทะมัดทะแมง ประการสุดท้ายในการดำเนินการสอบครูต้อง

เป็นผู้อ่านคำถามหรือคำสั่งให้เด็กฟัง ฉะนั้นเด็กควรมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อพูดคุยโต้ตอบได้
เป็นอย่างดี

จุดเน้นในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ
สรุปได้ว่า การศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการวางรากฐานในการพัฒนาเด็กตั้งแต่
แรกเกิดจนถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมขบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อ
ธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็ก
อาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของเด็กทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพ
ชีวิตให้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

ความคิดสร้างสรรค์

1. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นลักษณะความคิดอย่างกว้างหรือความคิดที่หลากหลาย หรือ
ที่เรียกว่า ความคิดแบบเอกนัย (Divergent Thinking) และทำให้สามารถคิดและค้นหาความสัมพันธ์
ใหม่ ๆ ขึ้น นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายคน ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
ไว้หลายประการดังนี้

Torrance (1962 ; อ้างถึงใน ยิวพา เดชะคุปต์. 2536 : 48) ได้ให้ความหมายของ
ความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นขบวนการ ความรู้สึกไวต่อปัญหาหรือสิ่งที่บกพร่องขาดหายไป แล้ว
รวบรวมความคิด หรือตั้งเป็นสมมติฐาน ทำการทดลอง สมมติฐานและเผยแพร่ผลที่ได้พบจาก
การทดลองสมมติฐาน

อารี พันธุ์ณี (2546 : 10) ความคิดสร้างสรรค์เป็นขบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะ
เอกนัย อันนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง ปูรงแต่งความคิดเดิมผสมผสาน
กันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการค้นพบประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎีหลักการได้
สำเร็จ

Gilford (1967 ; อ้างถึงใน สุชาดา นทีตานนท์. 2550 : 25) ได้ให้ความหมายของคิด
สร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถทางสมอง เป็นความสามารถที่จะ “คิดได้หลายทิศทาง” หรือ
“แบบเอกนัย” และความคิดสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วยความคิดยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นของ
ตนเอง โดยเฉพาะ คนที่มีลักษณะดังกล่าวจะต้องเป็นคนกล้าคิดกล้าแสดงออก ไม่กลัวถูกวิพากษ์
วิจารณ์ และมีอิสระในการคิด

กาญจนา สองแสน (2551 : 15) ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของสมองเด็กปฐมวัยในการเรียนรู้และผสมผสานจากประสบการณ์ ซึ่งทำให้เกิดความคิดค้นในรูปแบบของการประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 36) การคิดสร้างสรรค์เป็นขบวนการคิดแปลกใหม่ไปจากความคิดเดิม ๆ และธรรมชาติได้หลายทาง หลายความคิด และความสามารถอธิบายเรื่องที่คิดได้

สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถของสมองในการคิดจินตนาการ ผสมผสาน ความรู้ และประสบการณ์ อันจะนำไปสู่ผลผลิตสิ่งแปลกใหม่ หรือเป็นการดัดแปลงปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม หรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำของเดิมและเป็นการคิดไม่ซ้ำของคนอื่น ซึ่งเด็กปฐมวัยจะแสดงออกมาในการจัดกิจกรรมทางศิลปะ ประกอบด้วยความคิดคล่อง คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ และคิดริเริ่ม ผสมผสานกันจนเกิดเป็นการคิดได้หลายทิศทาง หรือแบบอนกนัย

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

อารี รังสินันท์ (2532 : 506-510) กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ไว้ดังต่อไปนี้ ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของนักจิตวิเคราะห์ ฟรอยด์ จิตแพทย์ชาวเวียนนาเป็นผู้นำกลุ่ม ให้ความเห็นว่าความคิดสร้างสรรค์ เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศได้แสดงออกมา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจเป็นความขัดแย้งเรื่องไม่พึงพอใจในสภาพของตนจึงต้องการปรับสภาพเดิมให้เป็นที่พอใจ ฟรอยด์มีความคิดว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับทางเพศกับความรู้สึกละอายใจในสังคม แรงขับทางเพศถูกกลั่นกรองออกมาในรูปแบบพฤติกรรมที่สังคมยอมรับเป็นความคิดสร้างสรรค์

2.1 ทฤษฎีโครงสร้างสมองหรือทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา

กิลฟอร์ด (Ghilford, 1967 : 60-64 ; อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2532 : 511-514) กล่าวถึง นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ทางสติปัญญาเป็นเวลาประมาณ 20 ปี โดยค้นพบความคิด อนกนัย ความคิดสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล และการแก้ปัญหา กิลฟอร์ด ได้แบ่งสมรรถภาพทางสมองออกเป็น 3 มิติ ประกอบด้วย มิติที่ 1 เนื้อหา (Content) หมายถึง เนื้อหาข้อมูลสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดทางสมองรับเข้าไปคิด แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ภาพ (Figural) หมายถึง สิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรม หรือรูปที่แน่นอน ซึ่งสามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งได้ เช่น ภาพ เป็นต้น

2. เสียง (Auditory Content : F) หมายถึงข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรมต่าง ๆ บุคคลสามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส
 3. สัญลักษณ์ (Symbolic : S) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตดนตรีและสัญลักษณ์อื่น ๆ
 4. ภาษา (Semantic : M) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน ใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อแม่ เพื่อน ชอบ โกรธ เสียใจ เป็นต้น
 5. พฤติกรรม (Behavior : B) หมายถึง ข้อมูลที่แสดงออก กิริยา อาการ การกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะ การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น
- มิติที่ 2 วิธีการคิด (Operation) หมายถึง มิติที่แสดงลักษณะขบวนการปฏิบัติงานหรือขบวนการคิดของสมอง แบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ
1. การรับรู้และการเข้าใจ (Cognition : C) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่ดีเมื่อเห็นสิ่งเร้าได้
 2. การจำ (Memory : M) หมายถึง ความสามารถในการเก็บสะสมความรู้และข้อมูลต่าง ๆ แล้วสามารถระลึกได้เมื่อต้องการ
 3. การคิดแบบอนกนัย หรือความคิดกระจาย (Divergent Thinking : D) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบสนองสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบ หลายแง่หลายมุม
 4. การคิดแบบเอกนัยหรือความคิดรวม (Convergent Thinking : N) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุด จากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด
 5. การประเมินค่า (Evaluation : E) หมายถึง ความสามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับความดี ความงาม ความเหมาะสม สามารถสรุปได้ว่าข้อมูลอื่นใดบ้างที่สอดคล้องกับเกณฑ์
- มิติที่ 3 ผลของการคิด หมายถึง มิติที่แสดงผล (Product) ที่ได้จากการทำงาน การกระทำ วิธีการคิดจากข้อมูลจากเนื้อหา ผลการคิดออกมาในรูปลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้คือ
1. หน่วย (Unit : U) หมายถึง สิ่งที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากสิ่งอื่น
 2. จำพวก (Class : C) หมายถึง ประเภท จำพวก หรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะร่วมกัน

3. ความสัมพันธ์ (Relation : R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยง ความคิดของประเภทหรือหลายประเภทเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางอย่างเป็นเกณฑ์ความสัมพันธ์ อาจจะอยู่รูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก หรือระบบกับระบบ

4. ระบบ (System : S) หมายถึง การเชื่อมโยงของสิ่งเร้า โดยอาศัย กฎเกณฑ์ หรือระบบแบบแผนบางอย่าง

5. การแปลงรูป (Transformation : T) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุง คัดแปลงตีความ ขยายความ ให้นิยามใหม่ หรือการจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้าหรือข้อมูลออกมาในรูปแบบใหม่

6. การประยุกต์ (Implication : I) หมายถึง การคาดหวังหรือการทำนายเรื่องบางอย่างจากข้อมูลที่กำหนดไว้ให้เกิดความแตกต่างไปจากเดิม

โครงสร้างทางสติปัญญาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด ประกอบด้วยหน่วยจุลภาคจากทั้งสามมิติเท่ากับ 5⁵ 6 คือ 150 หน่วย แต่ละหน่วยประกอบด้วยเนื้อหา -ปฏิบัติ-ผลผลิต (Contents-Operations -Products) โครงสร้างทางสติปัญญาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดประกอบด้วยเนื้อหา-ปฏิบัติ-ผลผลิต

2.2 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของนักมนุษยนิยม

อารี รังสินันท์ (2532 : 516-520) กล่าวว่า มาสโลว์ (Maslow) และโรเจอร์ (Rogers) เป็นผู้มีบทบาทสำคัญของแนวคิดกลุ่มนี้ โดยมีความคิดว่า คนที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่รู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง ทั้งในส่วนที่บกพร่องและในส่วนดี รู้ทั้งจุดอ่อนและตระหนักในความสามารถของตนเอง ทั้งตนเอง ริเริ่มและนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีอิสระเสรีภาพ ในการคิด ตัดสินใจเลือกทำสิ่งที่โดยไม่ให้ผู้อื่นและตัวเองเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง และสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สุข การที่บุคคลสามารถพัฒนาและไปถึงเป้าหมายดังกล่าว กลุ่มมนุษยนิยมเน้นถึงสถานการณ์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า ต้องประกอบด้วย

2.2.1 ภาวะความปลอดภัยทางจิตการยอมรับในค่าของคนแต่ละคน

1) ไม่มีการตีราคา ประเมินหรือเปรียบเทียบความคิดเห็นและผลงานทุกคนทำงานด้วยความไม่สบายใจ

2) ความมั่นใจในตัวเอง มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง และเต็มใจที่จะรับผิดชอบ ในความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของตนได้

2.2.2 ภาวะที่มีเสรีภาพในการแสดงออก

1) มีจิตใจกว้างที่จะเปิดรับประสบการณ์ เต็มใจที่จะรับรู้ความคิด มีความสนใจต่อเหตุการณ์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก

2) ปราศจากความกลัวที่จะเล่นกับความคิด และสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ นักมนุษยวิทยา มีความเชื่อว่าบุคคลที่รู้จักคนตามสภาพจริง จะสามารถพัฒนา ศักยภาพของตนให้เต็มที่ภายใต้ความรู้สึกลดอคติทางจิตใจ และการมีเสรีภาพในการแสดงออกจะทำให้เกิดผลผลิตสร้างสรรค์ได้

2.3 ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ

อาร์ รังสินันท์ (2532 : 522-530) กล่าวถึง ทฤษฎีความคิดสองลักษณะว่าเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ มีแนวคิดเบื้องต้นว่า ผ่าพันธุ์ของมนุษย์ อยู่รอดสืบสายมาจนถึงคนปัจจุบันได้ เพราะมนุษย์มีสมองอันเชี่ยวชาญ ซึ่งเกิดจากการทำงาน ของสมองที่มีสองส่วน โดยแบ่งหน้าที่กันทำในแต่ละส่วน และจากการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองสองซีก คือ สมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการทำงานของสมองซีกขวา ซึ่งทำหน้าที่คิด จินตนาการ ความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ความซาบซึ้งในดนตรี ศิลปะ วรรณคดี เป็นต้น ส่วนสมองซีกซ้าย เป็นส่วนที่คิดและมีการทำงานออกมาเป็นรูปธรรม เช่น การวิเคราะห์ การหาเหตุผล กฎเกณฑ์ ดังนั้น หากสมองทั้ง 2 ซีก คือ ซีกซ้าย และซีกขวา ได้พัฒนาอย่างเหมาะสม ทั้ง 2 ซีก ก็จะสามารถทำคุณ ประโยชน์ต่าง ๆ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ จึงเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งในการจัดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล

การศึกษาการทำงานของสมองแบ่งออกเป็นสองซีก คือ สมองซีกซ้ายและสมองซีกขวากล่าวคือ สมองซีกขวา จะทำหน้าที่คิดจินตนาการ คิดสังเคราะห์ และมีความโน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ของดนตรี และศิลปะ ส่วนสมองซีกซ้าย คิดวิเคราะห์หาเหตุผล โน้มเอียงหากฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นถ้าสมองได้รับการพัฒนาให้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ทั้ง 2 ด้าน ก็จะสามารถสร้างสรรค์และก่อประโยชน์แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาล

ขั้นตอนที่ 1 การตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนแรก ที่จะทำให้นักคิดเพิ่มความสำนึกในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล เช่น การพัฒนา ปรัชญาญาณ การรู้จักและเข้าใจตนเอง การมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์และการมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมและเข้าใจนวัตกรรมต่างๆ ที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้า และวิธีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและแจ่มชัดในธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การที่บุคคลให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เมื่อได้รับรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้บุคคลเข้าใจและเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น สาระที่ควรจัดให้บุคคลได้เรียนรู้ ได้แก่

1. บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
2. ลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์
3. ความสามารถสร้างสรรค์ด้านต่างๆ
4. ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
5. แบบสอบถาม แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
6. เทคนิควิธีการฝึกคิดสร้างสรรค์
7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 3 เทคนิคและวิธีการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง เทคนิค วิธีการ กลยุทธ์ในการฝึกกระบวนการคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดผลผลิต สร้างสรรค์ ซึ่งรวม เทคนิคและวิธีการต่อไปนี้ด้วย คือ การระดมพลังสมอง การคิดเชิงเปรียบเทียบ การคิดจินตนาการ

ขั้นตอนที่ 4 การเพิ่มพูนศักยภาพในการเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาบุคคลไปสู่การรู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริง เป้าหมายสูงสุดคือบุคคล สามารถดึงศักยภาพความสามารถและปรัชญาของแต่ละบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างเต็มที่ การรู้จักตนเองตรงสภาพจริง จะประกอบด้วย

1. เป็นผู้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับเข้ากับตนได้
2. สนใจศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของมนุษย์
3. มีความคิดริเริ่มในการทำงาน และริเริ่มในการผลิตสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง
4. มีความสามารถในการคิดยืดหยุ่น เพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทาง

ในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้

3. ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

เยาวยา เดชะคุปต์ ได้กล่าวถึงข้อคิดของ Jiersild (1922 ; อ้างถึงใน เยาวยา เดชะคุปต์. 2542 : 153-158) ว่าความคิดสร้างสรรค์มีส่วนช่วยในการส่งเสริมเด็กในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่งเสริมสุนทรียภาพ เด็กรู้จักชื่นชมและมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผู้ใหญ่ควรกระทำเป็นตัวอย่าง โดยการยอมรับและชื่นชมในผลงานของเด็ก การพัฒนาสุนทรียภาพแก่เด็ก

โดยให้เด็กเห็นว่าทุกอย่างมีความหมายสำหรับเขา ส่งเสริมให้เด็กรู้จักสังเกตสิ่งที่แปลกจากสิ่งธรรมดาสามัญ ให้ได้ฟังในสิ่งที่ไม่เคยฟัง และฝึกให้เด็กสนใจสิ่งรอบ ๆ ตัว

2. ผ่อนคลายอารมณ์ การทำงานสร้างสรรค์เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ลดความกดดันความคับข้องใจและความก้าวร้าวลง

3. สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่เด็กทำงานครูจะสอนระเบียบวินัยที่ดีในการทำงานควบคู่ไปด้วย เช่น ฝึกให้เด็กรู้จักเก็บของเข้าที่เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ล้างมือเมื่อทำงานเสร็จแล้ว เป็นต้น

4. เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อ เด็กจะสามารถพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก จากการเล่น การเคลื่อนไหว และการหยิบจับ ตัดต่อภาพ เป็นต้น

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง เด็กจะชอบทำกิจกรรมและใช้วัสดุต่าง ๆ ซ้ำกัน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ใช้ความคิดริเริ่ม จินตนาการ สิ่งใหม่ ๆ ครูควรจัดหาวัสดุให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตนเองจากการทดลอง เช่น แก้วน้ำพลาสติก กล่องยาสีฟัน เพื่อฝึกให้เด็กเป็นสถาปนิก

มุสตี กุญอินทร (2537 : 73) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าต่อสังคมนั้น ได้แก่ การที่บุคคลที่ได้คิดและสร้างสรรค์สิ่งหนึ่งเพื่อประโยชน์สุขและความก้าวหน้าของสังคมหรือหาวิธีการแก้ปัญหา จนกระทั่งประสบความสำเร็จและมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น ความเจริญก้าวหน้าในด้านการเกษตร การคมนาคม ความเจริญด้านการแพทย์ เป็นต้น

2. คุณค่าต่อตนเอง ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นั้น นับว่ามีคุณค่าต่อบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นใดขึ้นมา ทำให้ผู้สร้างสรรค์พึงพอใจและมีความสุข เช่น การที่เด็กสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยตนเองจะสร้างความพอใจให้กับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การปั้นตามจินตนาการ การคิดเกมการเล่น ที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง ซึ่งมีผลต่อแบบแผน บุคลิกภาพและความสามารถ และการปรับตัวให้เข้ากับสังคมของเด็ก

Her luck (N.d ; อ้างถึงใน สุชาดา นทีตานนท์. 2550 : 25) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ให้ความสนุก ความสุข และความพอใจแก่เด็ก มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กมาก ไม่มีอะไรที่จะทำให้เด็กหดหู่ได้เท่ากับงานสร้างสรรค์ของเขาถูกตำหนิ ถูกดูถูกหรือถูกว่าสิ่งของที่เขาสรรค์มาเป็นของไม่สวยงาม ไม่เรียบร้อย

ละมุล ชัชวาล (2543 : 26) ได้ศึกษาเรื่องความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ พบว่าบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญและเป็นที่ต้องการของสังคม ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้คิดและแก้ปัญหาตลอดเวลา ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถแก้ปัญหากระทำสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยส่วนรวมให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น อันจะขยายผลดีสู่ประเทศชาติต่อไป ทำให้รู้จักคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ และสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวซึ่งแสดงออกโดยการศึกษาค้นคว้าและยังก่อให้เกิดจินตนาการ รวมถึงผลงานใหม่ ๆ อีกด้วย

4. องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

วิชากร กรม (2535 : 9) ได้สรุปแนวคิดของกิลฟอร์ด เกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้

4.1 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มเกิดจากการเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลง และประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น เป็นลักษณะที่เพิ่งเกิดขึ้นครั้งแรก ต้องอาศัยลักษณะ ความกล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าลอง เพื่อทดสอบความคิดของตน บ่อยครั้งที่ต้องอาศัยความคิดจินตนาการ หรือที่เรียกว่าความคิดจินตนาการประยุกต์ที่ไม่ใช่เพียงความคิดอย่างเดียวแต่จำเป็นต้องสร้างและหาวิธีทำหรือสร้างเป็นผลงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้นสามารถอธิบายได้ตามลักษณะดังนี้

4.1.1 ลักษณะทางขบวนการ คือ เป็นขบวนการคิด และสามารถแตกความคิดจากของเดิมไปสู่ความคิดแปลกใหม่ ที่ไม่ซ้ำกับของเดิม

4.1.2 ลักษณะบุคคล คือ ลักษณะบุคคลที่มีความคิดริเริ่ม จะเป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง เชื้อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลอง กล้าแสดงออก ไม่ขาดกลัวต่อความไม่แน่นอน หรือคลุมเครือ แต่มีใจและยินดีที่จะเผชิญและเสี่ยงกับสถานการณ์ดังกล่าว บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดีด้วย

4.1.3 ลักษณะทางผลิตผลหรือผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่ม จึงเป็นงานที่แปลกใหม่ ไม่เคยปรากฏมาก่อน มีคุณค่าทั้งตนเองและประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วม คุณค่าของงานจึงมีตั้งแต่ระดับต้น เช่น ผลงานที่เกิดจากความต้องการ การแสดงความคิดอย่างอิสระ ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจของตนเอง เพื่อสนองความต้องการของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของงาน และค่อย ๆ พัฒนาขึ้นโดยเพิ่มทักษะบ้างอย่าง ต่อมาจึงเป็นชิ้นงานประดิษฐ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่คิดค้นใหม่ไม่ซ้ำกับใคร นอกจากนั้นก็พัฒนางานประดิษฐ์ให้ดีขึ้นจนเป็นขั้นสูงสุด

4.2 ความคล่องในการคิด (Fluency) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีคำตอบในปริมาณที่มากในเวลาจำกัด แบ่งออกได้ดังนี้

4.2.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) ซึ่งเป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

4.2.2 ความคิดคล่องแคล่วด้านกาโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกันหรือคล้ายกันได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนด

4.2.3 ความคล่องแคล่วด้านการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค คือความสามารถที่จะนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

4.2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เป็นความสามารถอันดับแรกในการที่จะพยายามเลือกเฟ้นให้ได้ความคิดที่ดี และเหมาะสมที่สุด จึงจำเป็นต้องคิดออกมาให้ได้มาก หลากอย่าง และแตกต่างกัน แล้วจึงนำเอาความคิดที่ได้ทั้งหมดมาพิจารณาแต่ละอย่าง เปรียบเทียบกันว่าความคิดอันใดจะเป็นความคิดที่ดีที่สุด

4.3 ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้หลายประเภทและหลายทิศทาง แบ่งออกได้ดังนี้

4.3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Sportive Flexibility) เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดได้ หลากอย่าง อย่างอิสระ

4.3.2 ความคิดยืดหยุ่นด้านการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) เป็นความสามารถที่จะคิดได้หลากหลายและสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายสิ่งได้

4.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) คือความคิดในรายละเอียดเพื่อตกแต่งหรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ความคิดละเอียดลออเป็นลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่ให้สำเร็จ พัฒนาการความคิดละเอียดลออนั้นขึ้นอยู่กับ

4.4.1 อายุเด็กที่มีอายุบวกจะมีความสามารถทางด้านนี้มากกว่าอายุน้อย

4.4.2 เพศเด็กหญิงจะมีความสามารถมากกว่าเด็กชายในด้านความคิดละเอียดลออ

4.4.3 ความสังเกต เด็กที่มีความสามารถด้านการสังเกตสูงจะมีความสามารถทางด้านความคิดละเอียดลออสูง ส่วนความสามารถที่มองเห็นในสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็น เช่น เด็กคนหนึ่งยื่นดูพ่อหวานข้าวในนาข้าวแล้วครุ่นคิดว่าถ้าพ่อไม่ลงไปเหยียบในพื้นที่นาแต่ถ้าพ่อยืนบนคันนาแล้วสามารถหวานข้าวได้ทั่วนาได้เลยพ่อคงไม่ลำบากหิวถึงหวานข้าวในนาอีก นัก

ประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์ และคนเก่ง ๆ ที่ชอบสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ คิดค้นผลงานใหม่ ๆ มักมองเห็น ช่องโหว่ที่คนอื่นมองไม่เห็น

อารี พันธุ์ณี (2540 : 33-41) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ประกอบไปด้วยลักษณะของความคิด 4 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) คือ ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ หรือความสามารถคิดหาคำตอบที่เด่นชัดและตรงประเด็นมากที่สุด ซึ่งจะนับปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน
 2. ความคล่องในการคิด (Fluency) คือ ความสามารถในการปรับสภาพของความคิด ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ความคิดยืดหยุ่นเน้นปริมาณที่เป็นประเภทใหญ่ ๆ ของความคิดแบบคล่องแคล่วนั่นเอง
 3. ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) คือ ความสามารถในการคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดาหรือความคิดง่าย ๆ ความคิดริเริ่มอาจจะเกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น
 4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) คือ ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียด ในสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็น และยังรวมถึงการเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ อย่างมีความหมาย
- สรุปได้ว่า พฤติกรรมเป็นความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถด้านหนึ่งของชาวปัญญา เป็นการคิดหลายทาง (Divergent Thinking) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญ พฤติกรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ จึงต้องการพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ

5. พัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์

จากการศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักการศึกษาพบว่า ลักษณะพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะมีแบบแผนแตกต่างจากพัฒนาการด้านอื่น ๆ สามารถพัฒนาได้กว่าผู้ใหญ่

ทอแรนซ์ (Torrance. 1965 : 87-88) กล่าวถึงพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยผลของการวิจัยของ ลิกอน (Lingo. 1957)

ระยะขวบแรกของชีวิต ตั้งแต่แรกเกิด -2 ปี เด็กเริ่มพัฒนาการด้านจินตนาการจะเห็นได้จากเด็ก เริ่มสงสัย เริ่มถาม ถึงชื่อสิ่งต่างๆ และมีความอยากรู้อยากเห็น เด็กเริ่มแสวงหาโอกาสทำสิ่งแปลกใหม่ไปกว่าเดิม โดยมีความกระตือรือร้น ที่จะทำ ที่จะคิดสำรวจสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น โดยการ ชิม ดม สัมผัส ด้วยความอยากรู้อยากเห็น ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุน

ให้เด็กได้สำรวจโดยการจับ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยมีที่ว่าง มีวัสดุเอื้ออำนวยต่อการคิดและการเล่น จะสามารถช่วยให้เด็ก พัฒนาความคิดจินตนาการ ได้ดี

ระยะ 2-4 ปี ในวัยนี้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับโลก โดยประสบการณ์ตรงและทำสิ่งนั้นซ้ำๆ กันโดยการเล่นการเล่นบทบาทสมมติ เด็กคุ้นตัวกับสิ่งแปลกใหม่ตามธรรมชาติ ช่วงการเล่นของเด็กจะสั้น โดยเปลี่ยนการเล่นอย่างหนึ่งไปอีกอย่างหนึ่งเสมอ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกของตัวเอง เป็นตัวของตัวเองและมักทำในสิ่งที่เกินความสามารถของตนเองทำให้รู้สึกโกรธและเกิดความคับข้องใจ

ระยะ 4-6 ปี เด็กในวัยนี้มีจินตนาการสูง เด็กเริ่มสนุกสนานกับการวางแผนและการเล่น การทำงาน คาดคะเนในสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับการเล่น และรู้จักเลียนแบบผู้ใหญ่หรือผู้ที่ใกล้ชิด มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่เป็นจริงและถูกต้อง เด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ เริ่มเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยนี้ค่อนข้างจะเป็นธรรมชาติที่ปรากฏชัด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในเด็กแรกเกิดถึง 6 ขวบ จะมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการที่ชัดเจน สามารถส่งเสริมและพัฒนาการได้เป็นอย่างดี หากได้รับประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการกระตุ้นให้เด็ก ได้ฝึกคิด ฝึกจินตนาการ โดยผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการตามธรรมชาติการเรียนรู้

6. กระบวนการความคิดสร้างสรรค์

Hutchison (1949 : 44-42) กล่าวถึงกระบวนการคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์จากการหยั่งรู้ (Intuition)

6.1 ขั้นเตรียม (The Stage of Preparation) เป็นการรวบรวมประสบการณ์เก่าๆ มาลองผิดลองถูกและตั้งสมมุติฐานเพื่อแก้ปัญหา

6.2 ขั้นคิดแก้ปัญหา (The Stage of Frustration) เป็นระยะที่เกิดความกระวนกระวายใจ เกิดความรู้สึกเครียด อันเนื่องมาจากการครุ่นคิดแก้ปัญหา แต่ยังคงไม่ตก

6.3 ขั้นเกิดความคิด (The Period of Moment of Insight) เป็นระยะที่เกิดแนวความคิดแวบขึ้นมาในสมอง คิดคำตอบได้ออกมาในทันทีทันใด

6.4 ขั้นพิสูจน์ (The Stage of Verification) เป็นเวลาของการตรวจสอบประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าคำตอบที่ได้ถูกต้องหรือไม่

Davis (1973 : 113) ได้กล่าวถึง กระบวนการเกิดที่เรียกว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกระบวนการนี้จะเริ่มต้นด้วย การมีปัญหาที่เรียกว่า ความยุ่งเหยิง (Mess) กระบวนการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์แบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การค้นหาความจริง (Fact Finding) ในขั้นนี้เมื่อเกิดปัญหาความวิตกกังวล ก็ต้องพยายามหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบว่าปัญหานั้นคืออะไร

ขั้นที่ 2 การค้นหาปัญหา (Problem Finding) เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาแล้วในขั้นนี้ จะพิจารณาถึงสาเหตุและแนวทางที่เป็นไปได้ โดยคิดถึงความเป็นไปได้หลาย ๆ แนวทางแล้ว ตั้งประเด็นปัญหา เพื่อค้นหาวิธีแก้ปัญหาคต่อไป

ขั้นที่ 3 การค้นหาความคิด (Idea Finding) เมื่อได้ประเด็นปัญหาแล้วในขั้นนี้ จะเป็นการระดมความคิดเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหตามประเด็นที่ตั้งไว้ ออกมาให้ได้มากที่สุดอย่างอิสระ โดยยังไม่มีประเมินความเหมาะสมในขั้นนี้

ขั้นที่ 4 การค้นหาคำตอบ (Solution Finding) ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนของการพิจารณา คัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด โดยการเริ่มจากการหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม แล้วนำหลักเกณฑ์ นั้นไปพิจารณาคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสมที่สุด

ขั้นที่ 5 การค้นหาคำตอบที่เป็นที่ยอมรับ (Acceptance Finding) ขั้นตอนนี้จะเป็นการ นำเอาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดมาพิจารณา ให้เห็นว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง รวมทั้งเป็นการ เผยแผ่ความคิดนั้น ให้ผู้อื่นลองปฏิบัติเพื่อเป็นที่ยอมรับกล่าวได้ว่าขบวนการของความคิด สร้างสรรค์ เป็นขบวนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ โดยเริ่มจากการรับรู้ถึงปัญหา มองเห็น และเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วใช้ความคิดในการแก้ปัญหา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมา วิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่าในการทดสอบสมมติฐาน จนสามารถค้นพบคำตอบอันเป็น ที่ยอมรับและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

7. ลักษณะเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน แต่มีระดับมากน้อยแตกต่างกันตามศักยภาพ ของแต่ละบุคคล ฉะนั้นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจึงมีลักษณะแตกต่างไปจากบุคคลอื่น นักจิตวิทยาและนักศึกษ ได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

Maslow (1954 ; อ้างถึงใน อารี รังสินันท์. 2532 : 60) ได้สรุปผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เหนือกว่าบุคคลบุคคลอื่นทั่วไป จะเป็นลักษณะของผู้มีความเป็น ตัวของตัวเอง ไม่ขลาดกลัวต่อสิ่งที่ลึกลับ และน่าสงสัย แต่กลับรู้สึกพึงพอใจและตื่นตัวที่จะ เผชิญกับสิ่งเหล่านั้น

Gale (1960 ; อ้างถึงใน อารี รังสินันท์. 2532 : 60) กล่าวว่า การแสดงของเด็กที่มีความ คิดสร้างสรรค์แตกต่างไปจากเด็กทั่วไป หรือแม้แต่ในกลุ่มของเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็แสดงออกแตกต่างกัน บางคนกล้าที่จะแสดงออกอย่างอิสระไม่ต้องการสิ่งเร้าหรือแรงกระตุ้น

จากบุคคลอื่นมากนัก แต่บางคนต้องการบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเองเพื่อเป็นแรงเสริมให้เกิดความเชื่อมั่น และกล้าแสดงออก เด็กส่วนใหญ่จะอยู่ในประเภทนี้ และมีส่วนหนึ่งไม่มีโอกาสพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ตลอดชีวิต

Mackinnon (1962 : 484-495) ได้ศึกษาถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง พบว่าเป็นผู้ที่ช่างคิดค้น มีความมานะพยายาม มีความเป็นอิสระ และมีความเป็นตัวของตัวเอง ในการตัดสินใจ

Lugo and Hershey (1989 : 56 ; อ้างถึงใน พุสดี ฤทธิจันทร์. 2537 : 71) ได้ รวบรวม ลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงไว้ดังนี้

1. ชอบสิ่งแปลกใหม่
2. มีความมั่นใจในตนเอง
3. มีความเปิดกว้างที่จะเปิดรับสถานการณ์ใหม่
4. มีความอดทน
5. มีอารมณ์ขัน
6. ไม่ตึงเครียด

อารี รังสินันท์ (2546 : 63) ได้สรุปเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. อยากรู้อยากเห็นมีความกระหายใคร่รู้อยู่เป็นนิจ
2. ชอบเสาะแสวงหา ชอบสำรวจศึกษาค้นคว้าและทดลอง
3. ชอบซักถามและมีคำถามที่แปลกๆ
4. ช่างสงสัย มองสิ่งต่างๆ ด้วยความสนใจอยากรู้อยากเห็นอยู่เสมอ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลกผิดปกติหรือช่องว่างที่หุดหายไปได้ง่าย

และรวดเร็ว

6. ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกดถ้าสงสัยสิ่งใดจะถามหรือพยายามหาคำตอบ

โดยไม่รีรอ

7. มีอารมณ์ขันอยู่เสมอ มองสิ่งต่างๆ ในแง่มุมที่แปลก
8. สนุกสนานในการใช้ความคิด
9. มีสมาธิในสิ่งที่ตนสนใจ
10. สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
11. มีความเป็นตัวของตัวเอง

สรุปได้ว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง เป็นผู้ชอบทดลองสิ่งใหม่ ๆ อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ชอบการเปลี่ยนแปลง มีความกล้า ชอบสิ่งที่ท้าทาย มีความเป็นตัวของตัวเองในความคิด แก้ปัญหาด้วยตนเอง รักความอิสระ มีความยืดหยุ่น ไม่ซ้ำแบบใคร ไม่คล้อยตามผู้อื่นง่าย ๆ มีความกระตือรือร้น ตลอดจนมีอารมณ์ขันอีกด้วย

8. การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่อยู่ในตัวทุกคนและสามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในทางตรงคือการสอน ฝึกฝน อบรม และในทางอ้อมคือการสร้างบรรยากาศและการจัดสิ่งแวดล้อม

Torrance (1959 ; อ้างถึงใน อารี พันธุ์มณี. 2537 : 82-83) กล่าวถึงการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. การส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถาม และคำถามแปลกๆ ของเด็กและเขายังเน้นว่าพ่อแม่ หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียว เพราะในการแก้ปัญหาแม้เด็กจะใช้วิธี เค้าเสียบ้างก็ควรจะยอม แต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ค้นหา เพื่อพิสูจน์การเดาโดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็ก

2. ตั้งใจและเอาใจใส่ในความคิดแปลกๆ ของเด็กด้วยใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องใด แม้จะเป็นความคิดที่ยังไม่เคยได้ยินมาก่อน ผู้ใหญ่อย่าเพิ่งตัดสิน และตริตรองความคิดนั้น แต่รับฟังไว้ก่อน

3. กระตือรือร้นต่อคำถามแปลก ๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวา หรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่างๆด้วยตนเอง

4. แสดงเน้นให้เด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่า และนำไปใช้ให้เกิดให้เกิดประโยชน์ เช่น จากภาพที่เด็กวาด อาจนำมาเป็นลายภาชนะต่าง ๆ หรือเป็นลายปฏิทิน ลายบัตร ส.ค.ส เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และมีกำลังใจที่จะคิดสร้างสรรค์ต่อไป

5. กระตุ้นส่งเสริมให้ นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรให้โอกาสและเตรียมการมาให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และยกย่องชมเชยเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูควรเปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นผู้ชี้แนะลดการอธิบายบรรยายลง แต่เพิ่มให้นักเรียนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีช่วยคะแนนหรือการสอบ เป็นต้น

7. พึงระลึกว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เด็กจะต้องใช้เวลาพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเอง และยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า

วารสาร รักษ์วิจัย (2542 : 49) ได้เสนอแนะบทบาทครูในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมหรือบรรยากาศแบบเรียนปนเล่น
2. จัดบรรยากาศให้ห้องเรียนแบบเป็นกันเอง สบายๆ
3. ยอมรับการแสดงออกของนักเรียนทุกคนด้วยความสนใจและกระตือรือร้น
4. ไม่กำหนดหรือจำกัดกิจกรรมในห้องเรียน
5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นคว้าทดลอง และหาคำตอบเอง
6. ไม่ข่มขู่เด็ก ไม่ว่าจะเป็คำพูดหรือท่าทาง
7. ไม่ควรยึดแบบเรียนที่ตายตัว แนะนำให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี
8. คำถามที่ใช้ในห้องเรียนควรเป็นคำถามที่เปิดกว้าง
9. สร้างข้อตกลงภายในห้องเรียนและบรรยากาศที่เป็นกันเองระหว่างครูกับ

นักเรียน

10. ส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านความคิดที่สร้างสรรค์
11. ให้ความแก่เด็กที่จะคิดค้น พัฒนาความคิดที่กว้างออกไป
12. ปลุกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนเอง
13. ให้อิสระภาพในการแสดงออกของเด็ก

อารี พันธุ์ณี (2540 : 162-195) ได้เสนอกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. กิจกรรมทางภาษา สามารถจัดได้หลายรูปแบบ เพราะรวมเอาทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนไว้ด้วยกัน และภาษายังเป็นสื่อในการแสดงออกทางความคิดและการกระทำ มีจุดมุ่งหมายดังนี้

- 1.1 ฝึกความคิดคล้องแคล้ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ
- 1.2 ฝึกการแสดงออกทางความคิด
- 1.3 ฝึกการการคิดกล้าพูด
- 1.4 ฝึกการบรรยายอย่างสร้างสรรค์
- 1.5 ส่งเสริมความคิดจินตนาการ

2. กิจกรรมปริศนาคำทาย เป็นกิจกรรมที่มุ่งตอบสนองความต้องการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก จากการศึกษาพบว่าเด็กในวัยก่อนเรียนและวัยประถมศึกษาชอบกิจกรรมทาย “อะไรเอ๋ย” หรือปริศนาคำทาย เด็กจะรู้สึกสนุกสนานและกระตือรือร้นให้เด็กคิดได้เป็นอย่างดี มีจุดมุ่งหมายดังนี้

- 2.1 ฝึกความกล้าคิด กล้าเดา และกล้าเสี่ยง
- 2.2 ฝึกความเป็นอิสระด้านความคิดในการตัดสินใจ
- 2.3 ฝึกความมีไหวพริบปัญญาไว ไหวพริบ
- 2.4 ฝึกความไวในการสังเกต
- 2.5 ฝึกการแก้ปริศนา
- 2.6 ส่งเสริมบรรยากาศสนุกสนาน “เล่นปนเรียน”

3. กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ หรือความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง กิจกรรมสร้างสรรค์จึงได้แต่เพียงส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ-ตา และผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ และยังเป็นส่งเสริมความคิดอิสระ ความคิดจินตนาการ ฝึกการรู้จักการทำงานด้วยตนเอง และฝึกการทำงานด้วยตนเอง และฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ทั้งทางความคิด และการกระทำ ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ แบ่งออกได้หลายลักษณะ เช่น การปั้น การวาด มีจุดมุ่งหมายดังนี้

- 3.1 ส่งเสริมความคิดอิสระ
- 3.2 ส่งเสริมความมั่นใจ กล้าคิด กล้าแสดงออก
- 3.3 ส่งเสริมความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ ความยืดหยุ่น ความคิด

คล่องตัว หรือความคิดอ่อนน้อม

- 3.4 ส่งเสริมความคิดจินตนาการ
- 3.5 ส่งเสริมการทำงานด้วยตนเองของเด็กทุกคน
- 3.6 ส่งเสริมให้เด็กสร้างผลงาน

4. กิจกรรมสร้างสรรค์ทางการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้เด็กคิดจินตนาการ และสร้างจินตนาการออกมาเป็นผลงาน ในการคิดประดิษฐ์ มักรวมเอาความคิดในเรื่องการต่อเติม ตัดออก ปรับขยาย ทำให้ใหญ่ ทำให้เล็กลง แต่งเติม แด้มสี ทำให้เคลื่อนไหวได้หรือใช้แทนกันได้ มีจุดมุ่งหมายดังนี้

4.1 ส่งเสริมความคิดและการถ่ายทอดออกมาเป็นผลงาน

4.2 ฝึกการแก้ปัญหา

4.3 ฝึกความขยัน ช่างคิด ช่างทำ

4.4 ส่งเสริมความเป็นนักประดิษฐ์คิดค้น

4.5 ฝึกการทำงานด้วยตัวเองตามลำพัง

5. กิจกรรมสร้างสรรค์ทางดนตรีและการเคลื่อนไหว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กฟังและปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ คิดจินตนาการและถ่ายทอดออกมาอย่างอิสระ เป็นการบรรยายประกอบการเคลื่อนไหว กิจกรรมการเคลื่อนไหวในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จะเป็นการเคลื่อนไหว ประกอบเพลง การทำท่าทางตามจินตนาการหรือตามความรู้สึกของเด็ก เป็นต้น มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

5.1 ฝึกความซาบซึ้งในดนตรี และสามารถแสดงออกประกอบเพลงหรือบรรยายได้อย่างสมจริง

5.2 ฝึกคิดจินตนาการในการแสดงออกตามบทที่กำหนด

5.3 ฝึกความกล้าในการคิด การแสดงออก

5.4 ฝึกความไวในการสังเกต

5.5 ฝึกความเชื่อมั่นในตนเอง

จากแนวคิดในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวเด็กและสามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ด้วยการฝึก การปฏิบัติ หรือ การส่งเสริมที่ถูกต้อง ซึ่งความคิดสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ ดังนั้น การสอนความคิดสร้างสรรค์ คือ การสอนให้นักเรียนคิดจินตนาการ นักเรียนลงมือปฏิบัติ และฝึกคิดสร้างสรรค์จริง ๆ ตลอดจนการฝึกระดมสมอง ซึ่งการสอนเช่นนี้จะทำให้ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กพัฒนาขึ้น และแนวทางการจัดกิจกรรมที่เปิด โอกาสให้เด็กมีอิสระในการแสดงออก กล้าคิด อยากค้นคว้า ทดลอง ได้คิดจินตนาการ และแก้ปัญหาอย่างกว้างขวาง ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของเด็กจะช่วยให้เขาคิดสิ่งใหม่ๆ และการสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการของเด็กนั่นเอง

9. การวัดและประเมินความคิดสร้างสรรค์

การวัดความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาประการหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ให้สามารถคิดสร้างสรรค์และสร้างผลงานที่มีคุณค่าทั้งตนเองและส่วนรวม ซึ่งมีวิธีการวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กดังนี้

9.1 วิธีการวัดความคิดสร้างสรรค์

อาร์ พันธ์มณี (2540 : 199-202) ได้เสนอวิธีการวัดความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. การสังเกต หมายถึง การสังเกตถึงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเชิงสร้างสรรค์
2. การวาดภาพ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด เป็นการถ่ายทอดความคิดเชิงสร้างสรรค์ออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถสื่อความหมายได้
3. การเป่าสี หมายถึง การให้เด็กเป่าสีที่หยดลงบนกระดาษแล้วใช้หลอดเป่าสีให้แตกกระจายออกเป็นรูปต่างๆการให้เด็กดูภาพที่เป่าแล้วคิดจะได้คำตอบที่เด็กสามารถอธิบายได้ดี
4. งานศิลปะ หมายถึง การให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามหัวข้อที่กำหนด และการประเมินจากงานศิลปะของนักเรียน
5. แบบทดสอบ หมายถึง การให้เด็กทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์มาตรฐาน ซึ่งเป็นผลการวิจัยจากการวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์มีทั้งใช้ภาษาเป็นสื่อ และใช้ภาพเป็นสื่อ เพื่อเราให้เด็กแสดงออกเชิงความคิดสร้างสรรค์และแบบทดสอบต้องมีกำหนดเวลาด้วย

9.2 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

Torrance (1965 ; อ้างถึงใน อาร์ พันธ์มณี. 2545 : 216-220) การพัฒนาเครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ มีทั้งแบบสำรวจ แบบทดสอบ หลายรูปแบบขึ้น สำหรับแบบทดสอบของทอแรนซ์ ได้พัฒนาขึ้นภายในขอบเขตและเนื้อหาทางการศึกษา ซึ่งเป็นโปรแกรมการวิจัยระยะยาวที่เน้นเฉพาะในเรื่องประสบการณ์ในห้องเรียน ที่สนับสนุนและเราให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ มีดังต่อไปนี้

1. วัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพ (Thinking Creatively with Pictures) มี 2 แบบคือ แบบ ก และแบบ ข
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษา (Thinking Creatively with words) มี 2 แบบคือ แบบ ก และแบบ ข
3. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยเสียงและภาษา (Thinking Creatively with Sounds and Words : Sounds images)
4. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยการปฏิบัติและการเคลื่อนไหว (Thinking Creatively in Action and Movement)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการวัดและประเมินความคิดสร้างสรรค์ที่ครอบคลุมความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น จากแนวทางการวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อทดสอบนักเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งมีแนวทางการประเมินของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยดังนี้

1. ด้านความคิดริเริ่ม ทดสอบความสามารถในการต่อเติมภาพจากรายเส้นให้มีความแปลกใหม่ชัดเจนและมีความหมาย โดยไม่เลียนแบบใครนำเสนอสิ่งแปลกใหม่ และแตกต่าง ออกมาอย่างชัดเจนและมีความหมาย

2. ด้านความคิดคล่องแคล่ว ทดสอบความสามารถในการต่อเติมภาพจากภาพวงกลม ให้สามารถต่อเติมภาพให้เป็นภาพที่สมบูรณ์ได้และคุณภาพชัดเจน ตรงประเด็นมากที่สุดในเวลาที่กำหนด

3. ด้านความคิดละเอียดลออ ทดสอบความสามารถในการวาดภาพต่อเติมจากภาพโครงร่างให้สมบูรณ์ครบถ้วนและมีความหมาย

4. ด้านความคิดยืดหยุ่น ทดสอบความสามารถในการวาดภาพสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกับภาพที่กำหนดให้การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น ตามความสามารถที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามเวลาที่กำหนด

การวัดความคิดสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ทำให้ทราบระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และเป็นข้อมูลให้สามารถจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมให้สอดคล้อง เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้สูงขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถกระตุ้น เสริมสร้างพฤติกรรมสร้างสรรค์ให้เด่นชัด ทั้งยังช่วยจัดอุปสรรคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้อีกด้วย นับว่าการวัดความคิดสร้างสรรค์จะทำให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปแบบของทอเรนซ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับกิจกรรมและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

1. ความหมายของศิลปะสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 13) ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะหรือเรียกอีกอย่างคือกิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับงานศิลปะต่าง ๆ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ ตัด ฉีก ปะ และประดิษฐ์จากเศษวัสดุ ฯลฯ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงาม และส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนได้แสดงออกตามความรู้สึก และความสามารถของตนเอง กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 49) ระบุว่า กิจกรรมศิลปะ หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีก-ปะ การตัด-ปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่นที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์และเหมาะสมกับพัฒนาการ

สุวรรณ ก้อนทอง (2547 : 8) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะ หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งกระตุ้นให้เด็กช่วยให้เด็กคิดจินตนาการ ตัดสินใจลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตัวเอง ตลอดจนฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกตหาเหตุผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตต่อไป

กรรณก ชูประสม (2548 : 44) กล่าวเกี่ยวกับศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการแสดงออกจากการใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว และแสดงออกถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานจากจินตนาการสร้างสรรค์ การแสดงออกด้านการรับรู้ของเด็ก ผลงานที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา เช่น ภาพวาด การปั้น กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นต้น จากความหมายของกิจกรรมสร้างสรรค์ที่กล่าวมา จึงสรุปได้ว่าศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้โดยอาศัยประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม จนเกิดความเข้าใจทำให้เกิดความคิดจินตนาการและมีการแสดงออกโดยการถ่ายทอดผลงานแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ที่ตนเองได้เรียนรู้ ซึ่งแสดงทั้งความคิด ความรู้สึก ปัญญา อารมณ์ ตลอดจนฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกต หาเหตุผล ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตต่อไป

2. ความสำคัญของศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญดังนี้

เยวพา เศษคุปต์ (2542 : 107) การจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้แก่เด็กจะช่วยให้เด็กมีโอกาสค้นคว้าทดลอง และสื่อความคิดความรู้สึกของเขาให้ผู้อื่นที่อยู่รอบตัวเขาเข้าใจได้

นอกจากนั้นเขายังได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิดและการใช้จินตนาการการสังเกต การเพิ่มพูนการรับรู้ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น พัฒนาความเชื่อมั่นเกี่ยวกับตนเองในการเลือกใช้ วัสดุต่าง ๆ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนา

สิริมา พันโสรี (2546 : 23) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ความคิด จินตนาการ กระบวนการของศิลปะจะส่งเสริมพัฒนาการ เด็กได้ครบทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์- จิตใจ ด้านสังคม และสติปัญญา ทำให้เด็กกล้า คิดกล้าทำกล้าแสดงออก และที่สำคัญกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พัฒนาการด้านความรู้ที่มีการ รับรู้ด้วยประสาทสัมผัสมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กนั่นเอง

สุวรรณ ก้อนทอง (2547 : 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก ปฐมวัยว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่เด็กได้แสดงออกถึงความสนใจ ความต้องการ และประสบการณ์เดิมของเด็ก จะได้แสดงออกผ่านงานศิลปะ ซึ่งได้ส่งเสริมการ แสดงออกของพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี มีความกล้าคิด กล้าทำ มีความเชื่อมั่น ในตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับวัย มีความรับผิดชอบ รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักแบ่งปัน รู้จักรอคอย และทำให้จิตใจอ่อนโยนขณะที่เด็กทำกิจกรรม เด็กได้ใช้สมาธิ อารมณ์ ขณะทำงาน มีความสงบ ซึ่งกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กมิได้มีจุดมุ่งหมายให้เด็กทำงานเพื่อความ สวยงามเหมือนจริง แต่จะเป็นการช่วยพัฒนาความคิด และจินตนาการให้มีความพร้อม ในการ เรียนขั้นต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะ สามารถพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมศิลปะจึงมีคุณค่าและความสำคัญต่อเด็ก ปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

เพ็ญทิพา อ่วมมณี (2547 : 31) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ ความสำคัญกิจกรรมหนึ่งที่เด็กได้นำเอาธรรมชาติที่มีอยู่ในตนเองเก็บเกี่ยวความรู้ต่าง ๆ ที่อยู่ รอบตัวเด็ก จึงเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับพัฒนาการ เด็กอย่างยิ่ง ซึ่งศิลปะนั้นเป็นสื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก ช่วย เสริมประสิทธิภาพในการคิด และส่งเสริมประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ รู้จักวัสดุต่าง ๆ อีกทั้งประสบการณ์ทางด้านสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และร่างกาย กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่มีความสำคัญและมีคุณค่ามากมายกับเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการพัฒนาเด็ก ปฐมวัยเพราะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ เหมาะสมและมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสามารถพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้ทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์- จิตใจ สังคม และสติปัญญา

3. จุดมุ่งหมายของศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 48) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็ก ได้ใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างสมดุล และมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างเจตคติในทางบวก ในการเรียนรู้ รู้จักใช้สมองซีกซ้ายและขวาในการเรียนรู้ เด็กชอบมีกิจกรรมที่เด็กได้คิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาไปพร้อมกัน

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545 : 32) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมศิลปะ สร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อฝึกและเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้เด็กรู้จักใช้ประสาทสัมผัสให้สัมพันธ์กันได้อย่างเหมาะสม
2. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักสังเกต การมีไหวพริบสามารถแสดงออกตามความถนัด ความสามารถของแต่ละคน และชื่นชมค่อสิ่งที่สวยงามต่างๆ
3. เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์- จิตใจ ด้านสังคม และสติปัญญา
4. เพื่อปลูกฝังค่านิยม เจตคติ และคุณสมบัติที่ดีของศิลปินวัฒนธรรมไทย
5. เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมศิลปะ และรู้จักเก็บรักษาและทำความสะอาดเมื่อเลิกใช้
6. เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักแบ่งปัน และรู้จักรอคอย
7. เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงออกทางศิลปะอย่างอิสระ สนุกสนานเพลิดเพลิน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
8. เพื่อนำไปใช้ให้สัมพันธ์กับการจัดประสบการณ์ด้านอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย นั้นมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล ฝึกกระบวนการคิดและแก้ปัญหา รู้จักสังเกต ฝึกให้เป็นคนมีระเบียบวินัย เอื้อรอบคอบ มีความมานะพยายาม ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อเกิดการพัฒนาโดยองค์รวมทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์- จิตใจ สังคม และสติปัญญา

4. แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

มีหน่วยงาน และผู้ที่เสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

Hildebrand (1975 : 228-229) กล่าวถึง แนวการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะไว้ 10 ข้อ

คือ

1. เน้นขบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานที่เด็กทำ
 2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการให้เด็กลอกเลียนแบบหรือวาดภาพระบายสีจากภาพในสมุด เพราะจะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิดอิสระ
 3. ชื่นชมในผลงานและความก้าวหน้าของเด็ก
 4. วางแผนและเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
 5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสะดวกต่อการหยิบจับมาใช้
 6. หลีกเลี่ยงคำถามที่ว่า “กำลังทำอะไรอยู่” หรือ “เดาสิ่งที่เด็กทำคืออะไร”
 7. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กได้ลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักการแสดงออก และมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กด้วย
 8. ให้คิดว่ากิจกรรมทางศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียน และการอ่าน
 9. ให้ความรู้ด้านศิลปะ เช่น เรื่อง สี ขนาด และรูปร่าง
 10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดหมาย และแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก
- กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 59) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะดังนี้
1. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ควรพยายามหาวัสดุท้องถิ่น มาใช้ก่อนเป็นอันดับแรก
 2. ก่อนให้เด็กทำกิจกรรมควรอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบ พร้อมทั้งสาธิตวิธีการใช้ให้ดูจนเข้าใจ เช่น การใช้พู่กัน การใช้ถาดสี เพื่อไม่ให้สีเลอะเทอะ
 3. ให้เด็กทำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่อฝึกให้เด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักวางแผน
 4. ควรนำผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนจัดแสดงป้ายนิเทศ
 5. หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมศิลปะอย่างเดียวตลอดเวลา ควรกระตุ้นเร้าให้เด็กลองเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมแต่ละประเภท พัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามคำแนะนำได้ควรให้แรงเสริมทุกครั้ง
 6. เก็บผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของเด็ก เป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลในการสังเกตพัฒนาการของเด็ก

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น ผู้สอนควรเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม โดยพิจารณาจากวัสดุท้องถิ่นก่อน โดยร่วมสนทนากับการใช้วัสดุอุปกรณ์และระบบการทำงานต่าง ๆ จนเข้าใจ ก่อนที่จะให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรม จัดได้หลายกิจกรรม โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการพัฒนาและความเหมาะสมกับวัยของเด็ก จัดกิจกรรมทั้งหลายบุคคลและเป็นกลุ่มให้แรงเสริมทุกครั้งให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม ตลอดจนสื่อสารให้ผู้ปกครองเข้าใจ และช่วยส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียน

5. พัฒนาการทางศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

มีผู้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

Victor Lowenfeld (อ้างถึงใน รัตนวดี รอดภิรมณ์. 2542 : 65-68) กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กปฐมวัยอย่างเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1. ชั้นขีดเขียนไม่เป็นระเบียบ เป็นระยะเริ่มต้นของการขีดเขียน เมื่อเด็กอายุย่างเข้า 2 ปี ลักษณะของเส้นที่แสดงออก จะมีขนาดสั้นยาวต่างกัน มีทิศทางไม่แน่นอน ดูเหมือนจะมีซ้ำกัน ในขณะที่เด็กเหวี่ยงแขนไปมา กิจกรรมในระยะนี้จะขึ้นอยู่กับการพัฒนาการทางด้านร่างกาย และจิตใจไม่ใช่ขึ้นอยู่กับการแสดงออก ดังนี้

1.1 การขีดเขียนที่เป็นเส้นยาว เมื่อเวลาของการขีดเขียนอย่างไม่เป็นระเบียบผ่านไปประมาณ 5-6 เดือน เด็กจะพัฒนาความสามารถบังคับกล้ามเนื้อมือลากเส้นที่ตั้งและขนานกันได้ ในระยะนี้การลากเส้นมีทั้งการควบคุม และไม่มีการควบคุมคละกันไป ถ้าเหนี่ยวเบือหรือหมดความตั้งใจเด็กก็จะกลับมาขีดเขียนไปตามเรื่อง แต่ถ้าเด็กอารมณ์ดี มีความตั้งใจ เด็กจะสามารถขีดเขียนเป็นระเบียบดีขึ้น

1.2 การขีดเขียนเป็นวงกลม เป็นพัฒนาการต่อเนื่องที่เกิดจากการที่เด็กเขียนเส้นตรงได้เส้นตั้งได้เส้นนอนได้ เด็กจะเริ่มดัดแปลงเป็นเส้นขนานติดต่อกันเป็นเส้นโค้งและเมื่อมีการทำซ้ำ บ่อย ๆ เด็กจะสามารถลากเส้นเป็นวงกลมได้ พัฒนาการในขั้นนี้จะทำให้เห็นว่เด็กสามารถเคลื่อนไหวแขนในการลากเส้นการลากเส้นการลากเส้นจึงมิใช่การเคลื่อนไหวเพียงนิ้วมือเท่านั้น

1.3 การตั้งชื่อเส้นที่ขีดเขียน เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะความคิดของเด็กกำลังเปลี่ยนแปลงจากระยะก่อน ๆ ที่เด็กสนุกกับผลงานขีดเขียนจากการเคลื่อนไหว แต่ในขั้นนี้สามารถเชื่อมโยงรอยขีดเขียนของตนกับจินตนาการของเด็ก สังเกตได้จากเส้นที่เด็กวาดจะเริ่มกลายเป็นรูปร่างและเด็กบางคนจะพูดกับตนเองเกี่ยวกับภาพที่ตนกำลังวาด

2. ขั้นก่อนแบบแผน (The Preschematic Stage) เป็นขั้นที่ต่อจากการขีดเขียนจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุ 4-6 ปี เด็กจะแสดงให้เห็นความพยายาม โดยการใช้สัญลักษณ์ คือ การวาดรูปคน ลักษณะการเขียนตามที่เขาเห็น ซึ่งเป็นลักษณะถือตนเองเป็นศูนย์กลางของสิ่งต่าง ๆ รูปทรงที่ปรากฏจะมีลักษณะเหมือนภาพเอกซ์เรย์โปร่งใส เห็นทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น การวาดภาพบ้านของเด็กเขาจะวาดตามจินตนาการเกี่ยวกับ ของใช้ภายในบ้าน

รัตนวดี รอดภิรมณ์ (2542 : 69) อธิบายเกี่ยวกับศิลปะกับพัฒนาการด้านร่างกายและพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กในวัย 3-6 ปีไว้ดังนี้

1. ศิลปะกับพัฒนาการด้านร่างกาย

1.1 การวาดภาพ เด็กจะรู้จักการลงน้ำหนักเส้นที่ขีดเขียน เขียนเป็นวงกลมหรือเขียนเป็นรูปต่าง ๆ ตามจินตนาการและสามารถอธิบายภาพได้ วาดรูปบ้านแบบง่าย ๆ

1.2 การระบายสี ระบายสีรูปทรงและแบบอิสระง่าย ๆ ที่มีขนาดใหญ่และเล็กภายในขอบเขตได้ และรู้จักใช้สีได้อย่างหลากหลายสี

1.3 การปั้นดินน้ำมัน หรือวัสดุปั้นอื่น ๆ สามารถคลึงเป็นเส้นยาวเป็นรูปทรงและเป็นแผ่นได้ หรือปั้นตามจินตนาการของเด็ก โดยผู้อื่นไม่เข้าใจความหมายแต่เด็กสามารถอธิบายได้เมื่ออายุ 5-6 ปี จึงจะสื่อความหมายจากการปั้นที่มีรายละเอียดให้ผู้อื่นเข้าใจได้

กิจกรรมศิลปะ อาจจะไม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ให้แก่เด็กได้มากเท่ากับกิจกรรมพลศึกษาก็ตาม แต่โดยสภาพทั่วไปเด็กที่มีร่างกายปกติและมีสุขภาพดีทุกคนย่อมมีความต้องการการเคลื่อนไหว ไม่ชอบอยู่นิ่ง โดยเฉพาะเด็ก ๆ ชอบใช้มือในการจับต้อง ปั้นแป้ง ขีดเขียน ลูกคล้ำ สัมผัสสิ่งของต่าง ๆ และมีการใช้ “สายตา” มองดูสรรพสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เกือบตลอดเวลา กิจกรรมศิลปะจึงมีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมและพัฒนาการ การทำงานที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างการใช้กล้ามเนื้อมือ และประสาทตา (Fey-Hand Coordination) อาทิ การปั้นดินน้ำมัน การพิมพ์ภาพ การประดิษฐ์สร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น การนวด ทูบ กด ลาก ขูด ตีง ขยำ จับเรียง ฯลฯ ทำให้ร่างกายส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีความแข็งแรงและทักษะในการทำงานคล่องแคล่วดีขึ้น

2. ศิลปะกับพัฒนาการทางสติปัญญา

2.1 การเล่นของเด็ก โดยการเปิดโอกาสหรือสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้แสดงพฤติกรรม เช่น การเล่นสิ่งของ การเล่น โดยการวาดภาพ การแต่งเติมสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น การทำให้เด็กได้เพลิดเพลิน สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเสรี ทำให้สามารถสังเกตพฤติกรรมได้อย่างกว้างขวาง

2.2 การใช้ภาษาของเด็ก ความสามารถทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาของมนุษย์ การวัดความสามารถทางภาษาของเด็กต้องสังเกต โดยการฟังคำพูดของเด็ก เรื่องราวที่เด็กพูดขอบเขตของเหตุการณ์ที่เด็กพูดถึง การใช้คำศัพท์ในการพูด การออกเสียงที่ชัดเจน เป็นต้น

2.3 การแสดงออกทางศิลปะของเด็กในการสำรวจ ทดลอง ค้นคว้ากับวัสดุ นานาชนิด ทำให้เด็ก ๆ ได้ใช้สติปัญญาในการคิดค้น แก้ปัญหา การเลือกสรรวัสดุ การตัดสินใจ การวางแผน และการลงมือกระทำจริง รวมทั้งการวิจารณ์และประเมินค่าในผลงานของตนซึ่ง ขบวนการดังกล่าว ได้ตอบสนองต่อลักษณะนิสัยของเด็กที่อยากรู้อยากเห็น และช่วยให้เด็ก ๆ ได้แสดงออกอย่างอิสระ ภายใต้บรรยากาศที่สนุกสนานเพลิดเพลิน การที่เด็กได้ทำกิจกรรม ศิลปะอยู่เสมอ เด็กจะสร้างจินตนาการจะกลายเป็นผู้มีสมรรถภาพทางด้านจินตนาการศิลปะ มีลักษณะพิเศษที่เด่นชัดประการหนึ่ง คือ มีลักษณะยืดหยุ่นสูง ไม่มีคำตอบตายตัวจึงมีบทบาท สำคัญในการทำหน้าที่เสมือนกุญแจที่ไขสู่ประตูแห่งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และก้าวไป ยังโลกแห่งจินตนาการอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

นอกจากนี้ รัตนาธิ รอดภิรมณ์ (2542 : 70) ได้อธิบายคุณค่าของศิลปะกับการส่งเสริม พัฒนาการ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ช่วยตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็กที่ชอบการ เคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง ฝึกหัดใช้กล้ามเนื้อมือ ตา และอวัยวะอื่น ๆ ให้ทำงานประสานกันและ ได้รับความสนุกสนาน
2. ด้านสติปัญญา การเรียนรู้ด้วยการกระทำ ได้มีประสบการณ์ตรง สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหากับงานและวัสดุ นานาชนิด
3. ด้านสังคม เด็กมีโอกาสร่วมงานร่วมกับคนอื่นทั้งคนในบ้าน โรงเรียน ชุมชน ฝึกลักษณะนิสัยและทักษะทางสังคม ทศนคติอันดีต่อการมีชีวิตอยู่ในสังคม
4. ด้านอารมณ์ ช่วยสนองความต้องการการแสดงออกและสร้างสรรค์ ทำให้เด็ก มีอารมณ์มั่นคง มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักหาทางแก้ปัญหา ฟังตนเองและปรับตัวได้

6. หลักการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเด็กในวัยแรกเกิด ถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา พร้อมทั้งให้โอกาสแก่เด็ก ในการทำงานตามความพอใจและเป็นอิสระ สนับสนุนให้เด็กแสดงออก ทางความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อ กระตุ้นให้เกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ

กรมวิชาการ (2540 : 34-35) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัยไว้

ดังนี้

1. ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก โดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
 2. จัดให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก
 3. ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง สนองความต้องการความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมของตนเอง
 4. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีบรรยากาศที่อบอุ่นให้เด็กมีความสุข
 5. จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
 6. จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสสังเกต
- สำรวจ คิด ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง
7. จัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของกับเด็กและกับผู้ใหญ่
 8. ให้มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม กิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ
 9. ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลาย รายบุคคล และเป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ นอกห้องเรียนและในห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ
 10. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกระบวนการมากกว่าผลผลิต
 11. จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน
 12. จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบตนเอง ต่อส่วนรวม ต่อชาติ
 13. จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนและลงมือปฏิบัติ
 14. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นขบวนการอย่างต่อเนื่อง
 15. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

Hildebrand (1975 : 22 -229) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมทางศิลปะไว้ 10 ข้อคือ

1. เน้นกระบวนการทำงานของเด็กมากกว่าคำนึงถึงผลงานของเด็กที่ทำ
2. สนับสนุนการแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยหลีกเลี่ยงการลอกเลียนแบบหรือภาพภาพระบายสีจากภาพในสมุดวาดภาพ เพราะไม่ได้ทำให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ
3. ชื่นชมผลงาน และความก้าวหน้าของเด็ก

4. วางแผน และเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กให้พร้อม
5. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เด็กสามารถหยิบได้ง่าย และสะดวกในการใช้
6. หลีกเลี่ยงคำพูดที่ขึ้นต้นว่า “อย่า” หรือคาดเดาผลงานของเด็กทำคืออะไร
7. ฝึกฝนและแนะนำให้เด็กได้ทดลองทำและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง รู้จักแสดงออก

และมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมวุฒิภาวะของเด็กด้วย

8. ให้คิดว่ากิจกรรมด้านศิลปะมีความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดประสบการณ์ในการเขียนและการอ่าน

9. ให้ความรู้ในด้านศิลปะ เช่น การเลือกใช้สี วัสดุ อุปกรณ์ ขอบเขต แก่เด็ก

10. อธิบายให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะแก่เด็ก

เยวพา เศรษฐบุตร (2542 : 108) กล่าวว่า การเตรียมกิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมให้กับเด็ก ควรคำนึงว่าจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นอิสระในการทดลอง ค้นคว้า และสามารถสื่อสารสิ่งที่เขาทดลองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรูปทรงและสี ซึ่งเป็นพื้นฐานต่อความพร้อมในการอ่าน และยังมีโอกาสพัฒนาทางสังคมจากการเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้วัสดุต่าง ๆ

เบญญา แสงมะลิ (2545 : 63-67) ในทางเดียวกัน การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสนใจของแต่ละบุคคลครูควรช่วยเหลือให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จตามความต้องการของเด็ก เสริมเสริมเจตคติที่ดีต่อการฝึกฝนและการรู้จักรับผิดชอบในการดูแลรักษาวัสดุ พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการคิด จินตนาการเลือกและตัดสินใจ ครูมีส่วนช่วยเหลือแนะนำเด็กเมื่อต้องการ ใช้คำถามกระตุ้นความคิดและให้ความเห็นพ้องในความพยายามที่แท้จริงของเด็ก นอกจากนี้ครูควรมีความเป็นกันเอง จริงใจ และมีความเข้าใจในตัวเด็กด้วย

2. การจัดสถานที่ เวลา และวัสดุให้พอเพียงและเหมาะสม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ เมื่อทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ บนพื้น บนโต๊ะ ภายในและภายนอกอาคารเรียน มอบความไว้วางใจแก่เด็กให้เด็กดูแลรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุด้วยตนเอง เวลาที่ให้เด็กไม่ควรน้อยเกินไปจนเด็กต้องรีบร้อนในการทำกิจกรรม การสำรวจ การวางแผน การเก็บทำความสะอาดหลังจากทำงานเสร็จ วัสดุที่ใช้ต้องเตรียมไว้หลากหลายชนิดให้เด็กเลือก

ตามความพอใจ และเหมาะสมกับอายุเด็ก เก็บรักษาง่าย และให้โอกาสเด็กมีประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส

3. การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เด็กต้องการประสบการณ์ที่สมบูรณ์เพื่อช่วยกระตุ้นการแสดงออกสร้างสรรค์ ประสบการณ์นี้เริ่มจากการเล่นของเด็กในชีวิตประจำวัน การพูดการสนทนาความรู้สึกในสิ่งที่เด็กเห็น ช่วยให้เด็กนั่งถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูควรสนับสนุนการพูดของเด็ก การแสดงออกทางการกระทำและการแสดงออกโดยใช้สื่อกลาง วัสดุเครื่องใช้ทางศิลปะ การทัศนศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างการแสดงออกแบบสร้างสรรค์

4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการแสดงออกสร้างสรรค์ของเด็ก ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้ทำให้ผู้ปกครองเด็ก เข้าใจผลงานของเด็กและสามารถเสนอแนะผู้ปกครองในการเลือกวัสดุที่เหมาะสมให้เด็กเมื่ออยู่บ้าน

5. ครูใช้วิธีการสร้างสนับสนุนเด็กให้เลือกทำกิจกรรมศิลปะที่เด็กแสดงออกหรือกระทำได้และรวบรวมความคิดการสร้างผลงานของเด็ก วิธีนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะทำกิจกรรมปราศจากการแนะนำ แต่หมายความว่าเด็กจะตัดสินใจเลือกด้วยตัวเอง กิจกรรมศิลปะควรมีหลายชนิดให้เด็กได้มีโอกาสเลือกทำในแต่ละวัน

6. ครูวางแผนจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี เด็กมีอิสระในการค้นหา สำรวจ และทดลองและเมื่อเด็กรับรู้สภาพแวดล้อม เด็กจะถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กและประสานสัมพันธ์ของมือและตาจะพัฒนาขึ้น มโนภาพเรื่องรูปทรง สี มีการพัฒนาขึ้น การที่เด็กได้เล่นร่วมกับเพื่อน พูดสนทนา แลกเปลี่ยนสิ่งของ รับผิดชอบร่วมกันและการรอคอยตามลำดับที่จะช่วยเสริมสร้างความพร้อมทางอารมณ์และสังคมแก่เด็ก

7. ครูต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อจุดมุ่งหมายในการวัดผล

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย สามารถจัดได้หลายกิจกรรม โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายและความเหมาะสมกับวัยของเด็ก และยึดเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กมีอิสระทางด้านการคิด การทำงาน ริเริ่มด้วยตนเอง ให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการทำงาน เน้นขบวนการ ครูจึงไม่ควรคำนึงถึงผลผลิตหรือชิ้นงานที่เด็กทำ เพื่อสร้างความสำเร็จและความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ซึ่งจะส่งผลไปถึงด้านอารมณ์ จิตใจ ให้มีความสุขในการกระทำกิจกรรม จะส่งผลในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้เป็นอย่างดี

7. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้ได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการอื่น ๆ

เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การฉีก การตัด การประดิษฐ์ ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล (2533 : 51) ได้แบ่งกิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 5 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการวาดเส้น (Drawing) การวาดเส้นเป็นภาพที่เกิดจากการขีดเขียนวัสดุบางชนิดลงกระดาษ โดยแสดงลักษณะเป็นเส้น
 2. กิจกรรมระบายสี (Painting) เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางกล้ามเนื้อนิ้วมือกับสายตา มีสีหลากหลายชนิดมีฟังก์ชันเป็นอุปกรณ์
 3. กิจกรรมพิมพ์ภาพ (Print Making) การพิมพ์ภาพมีหลายวิธีแต่ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย คือการพิมพ์ภาพนูน โดยทาบแม่พิมพ์ลงคล้ำบชาติแล้วค่อยนำไปกดทับกระดาษ จะได้ภาพพิมพ์เกิดขึ้น
 4. กิจกรรมประติมากรรม (Sculpture) ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยเป็นการเล่นดินน้ำมัน แป้ง โดเต้านั้น นอกนั้นก็ยังมีบ้างแต่ไม่เด่นชัดนัก เช่น ประติมากรรมประกอบกล่องยาสีฟัน ประติมากรรมประกอบเศษไม้ เป็นต้น
 5. กิจกรรมประดิษฐ์ตกแต่ง (Crafts) หมายถึง กิจกรรมที่ครอบคลุมอย่างกว้างขวาง เช่น การทำภาพประดิษฐ์ ทำหน้ากาก หุ่นมือ ทำตุ๊กตาจากถุงเท้า ทำโมบายจากเศษวัสดุธรรมชาติ ฯลฯ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ที่มีขอบเขตและขั้นตอนจากผู้มีประสบการณ์แนะนำด้วย
- วิรุณ ตั้งเจริญ (2535 : 29) เขียนไว้ในเนื้อหาศิลปะอนุบาลว่า กิจกรรมศิลปะอนุบาล คือ การปูพื้นฐานให้เด็กมองเห็นความสวยงามของศิลปะ ประกอบด้วย

1. การวาดภาพระบายสี
2. การทดลองเกี่ยวกับสี
3. การพิมพ์ภาพ
4. การปั้น
5. การพับ ฉีก ปะ
6. การประดิษฐ์

จิรภรณ์ ส่องแสง (2549 : 49-50) กล่าวถึงกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ควรจัด มีดังนี้

1. การวาดภาพระบายสี ได้แก่ การวาดภาพด้วยสีเทียนหรือสีไม้ การวาดภาพด้วยสีน้ำ เช่น ฟูกัน ฟองน้ำ

2. การเล่นกับสี เช่น การหยดสี เป่าสี พับสี ใบบัว กิ่งไม้ การละเลงสีด้วยฝ่ามือ
3. การพิมพ์ภาพ ได้แก่ การพิมพ์ภาพจากเศษวัสดุ จากนิ้วมือ ฟิช ผัก ฯลฯ
4. การปั้น เช่น การปั้นดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้ง การปั้นตามใจชอบ
5. การพับ ฉีก ตัด หรือปะกระดาษ โดยเสรี การพับใบบัว ใบบัว เป็นต้น
6. การประดิษฐ์ เช่น การประดิษฐ์จากเศษวัสดุต่าง ๆ การร้อย การสานใบตอง

ใบมะพร้าว ตันกอก เป็นต้น

สิริพรรณ ตันศิริตน์ไพศาล (2545 : 56-62) ได้เสนอกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

ไว้ดังนี้

1. การวาดรูประบายสี ได้แก่ การวาดรูป การระบายสี การระบายภาพด้วยสีเทียน
2. กิจกรรมเกี่ยวกับสีผสมน้ำ ได้แก่ การวาดภาพด้วยสีน้ำ หยดสี เป่าสี พับสี เทสี

กลิ้งสี ย้อมสี ชู่มสี

3. กิจกรรมการพิมพ์ ได้แก่ พิมพ์จากรอยนิ้วมือ พิมพ์จากวัสดุหาง่าย พิมพ์จากวัสดุ แกะสลัก การละเลงสีด้วยนิ้วมือ

4. การปั้น ได้แก่ เป็นกิจกรรมทางศิลปะที่ช่วยพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อมือ

ให้ทำงานประสานสัมพันธ์กับสายตา

5. กิจกรรมงานกระดาษ ได้แก่ การฉีก การปะ การตัด การม้วน การเจาะ

การพับรูปแบบต่าง ๆ

6. ศิลปะประดิษฐ์สำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ การนำวัสดุมาปะติด การนำเศษ

วัสดุมาร้อย หน้ากากจากถุงกระดาษ ภาชนะใส่ดินสอจากกล่องกระดาษ กรอบรูปจากเส้นกก โคมบายจากแก้วน้ำพลาสติก

ศิลปะ เป็นกิจกรรมที่มีผลต่อเด็กทั้งทางด้านการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ครูสามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเสรี และกิจกรรมการเรียนรู้ได้ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ศิลปะสำหรับเด็กนั้นมิใช่เพียงการวาดภาพระบายสีหรือประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ เท่านั้น แต่ศิลปะสำหรับเด็กหมายถึง การแสดงออกการสื่อสาร การถ่ายทอดจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคนที่บอกเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อม แสดงออกโดยถ่ายทอดออกมาผ่านเป็นผลงาน ซึ่งจะเป็นการสื่อสารความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เด็กเห็น และรับรู้โดยการจินตนาการ การสังเกต การใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ จนเกิดความเข้าใจในธรรมชาติ เด็กได้มีโอกาสพัฒนาความคิด ได้รับความรู้เพิ่มพูน ได้แสดงออกอย่างอิสระ มีสุนทรียภาพและเห็นคุณค่าความงามของศิลปะ

8. กิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุสำหรับเด็กปฐมวัย

กิจกรรมศิลปะ จากเศษวัสดุ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติลงมือกระทำ กับสื่อวัสดุ อุปกรณ์ โดยเน้นสื่อที่เป็นวัสดุเหลือใช้ ได้แก่ ขวดพลาสติก แก้วน้ำ พลาสติก ไม้กระดาก กล้องนม กล้องยาสีฟัน หลอด ผ่าขวด เศษวัชพืชต้นกก ซึ่งได้ทำความสะอาด และไม่เป็นอันตรายแก่เด็ก โดยนำมาใช้ในการประดิษฐ์ สร้างผลงานเด็กเกิดการเรียนรู้ เป็นผู้คิดวางแผน ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติผลงานจากศิลปะสร้างสรรค์ และลงมือปฏิบัติ ผลงานศิลปะสร้างสรรค์ด้วยตนเองผ่านกระบวนการคิดการแก้ปัญหา พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เด็ก ได้ฝึกทักษะ ด้านการคิด จินตนาการคิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์ผลงานที่แปลกใหม่ หลากหลาย รูปแบบ จะส่งผล ให้เด็กปฐมวัยมีความคิดสร้างสรรค์ที่ดีต่อไป

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ เพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการด้านความคิด และสติปัญญา ในการสร้างสรรค์งานศิลปะต่าง ๆ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นนำ เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันก่อนดำเนินกิจกรรม
2. ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม
3. ขั้นสรุปและอภิปรายผล เพื่อให้นักเรียนและครูได้ร่วมกันสรุปผลดำเนิน

กิจกรรม

4. ขั้นขยายความรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้นำไปใช้ในกลุ่มนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้มีความเข้าใจในกิจกรรมร่วมกัน

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ซึ่งเข้าเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามท่าเยี่ยม สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี อำเภอน้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเศษวัสดุเป็นกิจกรรมที่นำมาใช้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ ด้วยการมอบหมายงานให้เด็กทำงานศิลปะตามแนวคิดของตนเอง ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้แก่ การประดิษฐ์เศษจากวัสดุ

สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล (2545 : 86-87) กล่าวว่า การนำวัสดุธรรมชาติและสิ่งของที่เหลือใช้ มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. วัสดุธรรมชาติ ได้แก่ วัสดุที่มีหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติบางชนิดหาได้ง่าย มีอยู่ทั่วไป เก็บเอามาใช้ได้ บางอย่างต้องหาซื้อเพื่อเอามาใช้ เช่น เกี๊ยดปลา เปลือกหอย ทราย หิน เมล็ดพืชฯลฯ

2. วัสดุที่เหลือใช้ ได้แก่ วัสดุที่ได้ใช้แล้ว แต่สามารถนำกลับมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีก

สมจินต์ มนูญศิลป์ (2530 : 1-2) กล่าวว่าไว้ว่า วัสดุที่หาได้ง่ายที่ได้จากของเหลือใช้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น ก่องยาสีฟัน ก่องสบู่ แกนกระดาษชำระ ขวดพลาสติก แก้วน้ำพลาสติก ถุงพลาสติก เศษโฟม หลอดกาแฟ เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเศษวัสดุเหลือใช้ประจำวัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้หลากหลายรูปแบบ เช่น

1. การ ทำปลาหมึกจากขวดพลาสติก
2. การทำโมบายจากแก้วน้ำพลาสติก
3. การฉีก ตัดปะ
4. การพับ
5. การประดิษฐ์ เป็นต้น

กิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นเป็นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่นำเอาเศษวัสดุจากของเหลือใช้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น ขวดพลาสติก ก่องนม ก่องยาสีฟัน แก้วน้ำพลาสติก แก้วกาแฟ กระดาษ หลอดกาแฟ ฝาขวด ถุงพลาสติก กระดาษนิตยสาร นำมาใช้จัดกิจกรรมศิลปะให้กับเด็ก โดยเศษวัสดุบางชนิดได้นำไปล้างทำความสะอาดและตากให้แห้ง กิจกรรมที่จัดให้เด็กต้องคำนึงถึงความเหมาะสม จะเห็นได้ว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีหลายประเภทแตกต่างกัน แต่ละกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เด็กสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการนำของเหลือใช้ใน ชีวิตประจำวันมาสร้างผลงานทางศิลปะ ทำให้เด็กได้เห็นคุณค่า เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมุ่งเน้นถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ มากกว่าผลงาน ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ทางศิลปะจะเป็นการฝึกกล้ามเนื้อให้แข็งแรง และสัมพันธ์กับตา เช่น กิจกรรมการปั้น กิจกรรมวาดรูประบายสี เด็กได้ใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กเป็นอย่างดี การประดิษฐ์สร้างสรรค์ผลงานของเด็กที่ทำจากวัสดุต่าง ๆ ชีวิตประจำวัน เช่น ขวดพลาสติก ก่องนม ก่องยาสีฟัน แก้วน้ำพลาสติก แก้วกาแฟกระดาษ หลอดกาแฟ ฝาขวด ถุงพลาสติก ทำให้เด็กได้ประสบการณ์ทางด้านความคิดสร้างสรรค์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ด้วย ยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เกิดความคิดริเริ่มและเห็นคุณค่าของการนำวัสดุใกล้ตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยังช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจต่อผลงานของตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้

ด้วยการลงมือปฏิบัติเองร่วมทั้งได้ใช้ทั้งความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคม และเกิดความประทับใจ เกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ จะทำให้เด็กค่อย ๆ เกิดความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ขึ้นมา นำไปสู่การคิดค้น การทดลอง และการแก้ปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ได้ ทำให้เด็กมีสมาธิในการเรียนที่ดีขึ้นและยังมีผลถึงพัฒนาการด้านอื่น ๆ อีกด้วย

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุสำหรับเด็กปฐมวัยมีหลากหลายกิจกรรมด้วยกัน แต่กิจกรรมที่ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมกับเด็กระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในการพัฒนาการคิด ในครั้งนี้ ได้ยกตัวอย่างมา 5 กิจกรรม

1. กิจกรรมศิลปะจากเศษกระดาษ แบ่งย่อยได้อีก 5 กิจกรรม
 - 1.1 หน้ากากแว่นตา
 - 1.2 แต่งตัวให้ปลา
 - 1.3 หน้ากากแฟนซี
 - 1.4 แมงปอหลังฝน
 - 1.5 เสือกันเปื้อนผลไม้
2. กิจกรรมศิลปะจากเศษ ก่อองกระดาษ แบ่งย่อยได้อีก 5 กิจกรรม
 - 2.1 ก่อองนมติดปีก
 - 2.2 ลูกเต๋า 7 สี
 - 2.3 บล็อกดอกไม้อาเซียน
 - 2.4 ลูกหมี่ยิ้มได้
 - 2.5 ป๊อปปี้ลูกหมี่
3. กิจกรรมศิลปะจากเศษขวดพลาสติก แบ่งย่อยได้อีก 5 กิจกรรม
 - 3.1 ปลาหมึกจากขวดน้ำ
 - 3.2 โมบายโปร่งแสง
 - 3.3 ขวดแปลงร่าง
 - 3.4 โทรศัพท์สายไกล
 - 3.5 เต้าน้อย
4. กิจกรรมศิลปะจากเศษถุงพลาสติก แบ่งย่อยได้อีก 5 กิจกรรม
 - 4.1 ดอกไม้ถุงขนม
 - 4.2 ช่อดอกไม้ของหนู
 - 4.3 แม่ไก่นอนโต๊ะ

4.4 สัมผัสจัดคู่

4.5 ผลไม้ใส่กระดาษ

5. กิจกรรมศิลปะจากเศษใบไม้ แบ่งย่อยได้อีก 5 กิจกรรม

5.1 สร้อยคอทาร์ซาน

5.2 กล้องวิเศษ

5.3 หมวกใบไม้

5.4 กรอบรูปแสนสวย

5.5 ที่คั่นหนังสือแปลงร่าง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ เป็นการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 สรุปได้ดังนี้

1. หลักการและเป้าหมาย

จากการศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎี หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งถือเป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้เด็กเล่นและเรียนไปพร้อมกัน การให้เสรีภาพกับเด็กให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเล่น และให้เด็กได้เล่นปนเรียนไปพร้อม ๆ กันจะช่วยให้เด็กเรียนด้วยความสนใจ ไม่เครียดมีการผ่อนคลายความกังวลไปในตัวเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย เป็นการสนองธรรมชาติและความต้องการของเด็กเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้และความสามารถให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ปฏิบัติด้วยตัวเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมทางด้านการคิด ให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการที่หลากหลายในการคิดสร้างสรรค์และฝึกทักษะในรูปแบบต่าง ๆ

ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่แล้วในตัวเด็กทุกคน ครูผู้สอนสามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้น ได้แก่ การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและภายในห้องเรียน ให้ความส่งเสริมความเป็นอิสระเสริมการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ เพราะการใช้ศิลปะสร้างสรรค์เป็นแรงขับให้เด็กเกิดการคิดต่อยอดในกิจกรรมขณะที่ครูกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดจินตนาการให้ออกมาในรูปแบบผลงานของเด็ก กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อพัฒนาการการเจริญเติบโตของเด็ก

ปฐมวัยมากในช่วงอายุ 3-6 ปี เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาจินตนาการของมนุษย์ ก่อให้เกิดความอ่อนโยนทางอารมณ์ เกิดสุนทรียะภาพและความประทับใจนอกจากนี้ยังทำให้ กล้ามเนื้อใหญ่-กล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงเช่น การบังคับกล้ามเนื้อมือไปตามทิศทางที่ต้องการ กิจกรรม ศิลปะจากเศษวัสดุมีเป้าหมาย เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในด้านความคิด ริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น

2. จุดมุ่งหมาย

- 2.1 เพื่อฝึกกล้ามเนื้อมือ
- 2.2 เพื่อฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา
- 2.3 เพื่อฝึกให้เด็กมีความอดทน
- 2.4 เพื่อให้รู้จักชื่นชมในสิ่งสวยงาม
- 2.5 เพื่อฝึกการแสดงออกมีความมั่นใจในตนเอง
- 2.6 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อื่น ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิด

คล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น

- 2.7 เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่องานศิลปะ

2.8 เพื่อมุ่งให้เด็กเป็นเด็กช่างสังเกต ช่างซักถาม หรือมีความพยายามหาคำตอบ ด้วยความกระตือรือร้น

3. ลำดับขั้นการจัดกิจกรรม

การสอนศิลปะในเด็กปฐมวัยจะต้องมีการวางแผน และการทำแผนการสอนและเตรียม อุปกรณ์ประกอบการสอนเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะผู้สอนจะได้ทราบขั้นตอนในการสอน ข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อจะได้นำไปแก้ไขให้เรียบร้อยก่อนลงมือสอนจริง มีลำดับขั้นตอนในการสอน ดังนี้

- 3.1 การวางจุดมุ่งหมายในการสอน

- 3.2 การเตรียมก่อนลงมือสอน

- 3.2.1 การเตรียมแผนการสอน

- 1.1 จุดประสงค์

- 1.2 สารการเรียนรู้

- 1.3 กิจกรรม

1.4 สื่อและอุปกรณ์

1.5 การวัดผลและประเมินผล

3.2.2 เตรียมอุปกรณ์การสอน

3.3 ทดลองและตรวจสอบอุปกรณ์ในการสอนก่อนลงมือสอนจริง

3.4 ทำการสอนจริง ตามแผนการสอนและสาริตการปฏิบัติงาน

3.5 เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนทำกิจกรรม

3.6 การทำกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดูแล และ

ให้คำแนะนำ

3.7 การเก็บ การรักษา และการทำความสะอาด ฝึกให้เด็กได้มีส่วนร่วมช่วยกันเก็บ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้เข้าที่ เข้ากล่อง ลงตะกร้า ให้เรียบร้อย และมีที่ตากผลงานที่ยังไม่แห้ง เก็บผลงานเข้าที่ ฝึกเด็กให้ทำความสะอาดช่วยกัน

3.8 การประเมินผล จากผลงาน จากการลงมือปฏิบัติ จากการสังเกต การตรวจผลงาน และการจดบันทึกลงในตารางด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

3.8.1 สังเกตจากความสำเร็จของงานมีมากน้อยเพียงใด

3.8.2 มีการพัฒนาการทำงานดีขึ้นหรือไม่ เช่น ทักษะการใช้มือ การใช้เครื่องมือ ข้อบกพร่องที่เคยมีในผลงานครั้งก่อน ๆ หดไปแล้วหรือยัง

3.8.3 มีทักษะในการตกแต่ง การออกแบบในการประดิษฐ์ ความเรียบร้อย ตลอดจน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพียงใด

การประเมินด้านผลงานนี้จะไม่นำผลงานของเด็กแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน แต่จะนำผลงานของเด็กคนเดียวที่ทำแต่ละครั้งมาเปรียบเทียบกับผลงานในครั้งก่อน ๆ ว่ามีพัฒนาการดีขึ้นหรือไม่

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มุ่งเน้นให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ฝึกความพร้อมทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าเรียนในช่วงชั้นที่สูงขึ้น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็น กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เด็กก่อนวัยเรียนจึงมีโอกาสได้แสดงออกทางศิลปะ เช่นกัน

โดยสรุป ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนชั้นอนุบาลได้สรุปแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่คั่นควรเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย เน้น

ทักษะกระบวนการที่มุ่งผู้เรียนรับรู้และนำขบวนการไปใช้จริง ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น มีการวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

บริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามบ้านท่าเยี่ยม

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามบ้านท่าเยี่ยม หมู่ที่ 6 ตำบลลำชี อำเภอน้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี อำเภอน้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นศูนย์ขนาดกลาง มีนักเรียนทั้งหมด 40 คน มี 2 ห้องเรียน เปิดสอนอนุบาล 1 อายุ 2-3 ปี มี 26 คน และอนุบาล 2 อายุ 4-5 ปี มี 14 คน สี่ประจำศูนย์คือสี ม่วง-ขาว ปรัชญาของศูนย์ฯ “ สุวิชาโน ภว โหตุ” แปลว่า “ ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ” คำขวัญของศูนย์ฯ “เตรียมความพร้อมให้เก่ง ครองครัดระเบียบวินัย สุขอนามัยเป็นเลิศ” บุคลากรครูจำนวน 2 คน ผู้ดูแลเด็กจำนวน 3 คน แม่บ้าน 1 คน ได้ผ่านการประเมินภายนอกรอบที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2556 ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร และมีฐานะยากจนถึงปานกลาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามบ้านท่าเยี่ยม ได้รับเงินสนับสนุนจากกรมศาสนาและองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี ช่วยเหลือเป็นอย่างดี ด้านสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามบ้านท่าเยี่ยม มีระบบไฟฟ้า น้ำประปา ทุกห้องเรียนมีพัดลมเพดาน โทรทัศน์ มีอาหารเสริม (นม) และจัดอาหารกลางวัน ให้เด็กรับประทาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามบ้านท่าเยี่ยม เปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังที่สอง ที่ทำหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมเพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมที่ดีแก่เด็ก รวมทั้งพฤติกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วย อันจะช่วยให้เด็กได้เป็นสมาชิกที่ดี และสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตลอดจนนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงมีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความรู้ จัดมวลดประสบการณ์อย่างกว้างขวางและเป็นระบบ โดยยึดหลักสูตรการศึกษา 2546 และหลักสูตรสถานศึกษา ที่กำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน และใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วรางคณา กันประชา (2548 : 64-68) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดด้านที่มากที่สุด คือความคิดละเอียดลออ รองลงมา ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่ม

สิริลักษณ์ นิตยธรรมกุล (2552 : 81-82) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะแล้ว มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นทั้งภาพรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประพิมพ์พัทตร์ พละพงศ์ (2550 : 56-58) ได้ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 คน ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ พบว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษ สูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำเร็จ หงส์ขาว (2555 : 52-55) ได้ศึกษาศิลปะสร้างสรรค์จากเศษวัสดุของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ความคิดด้านที่มากที่สุด คือ ความคิดละเอียดลออ รองลงมา ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่ม

วลัญญา ปรีชากุล (2550 : 51-56) ได้ศึกษาศิลปะวาดภาพเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลองกิจกรรมศิลปะวาดภาพ นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์โดยรวมและรายด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศรีแพร จันทราภิรมย์ (2550 : 62-66) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลองการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือกข้าวโพด ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยรวม และรายด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนีย์ ดีเลิศ (2511 : 111-114) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ในกิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง โดยใช้รูปแบบของไตรสิกขา กับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์ของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา กับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

กิตติยา เก้าเอียน (2551 : 84-89) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวความคิดของวิลเลียมส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งในภาพรวมและรายด้านหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวความคิดของวิลเลียมส์สูงกว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นงลักษณ์ เกตุการณ์ (2551 : 93-96) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง ในกิจกรรมศิลปะของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมองและการเรียนรู้แบบซินเนคดิกส์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบระดมสมองสูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบซินเนคดิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Kelley (1983 : 32-A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการฝึกประสบการณ์ตามแบบแผนเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเกรด 1 การศึกษามีการแบ่ง กลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนที่เข้ารับฝึกประสบการณ์ตามแบบแผน และกลุ่มควบคุม คือ นักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกตามแบบแผน แบบทดสอบที่ใช้ในการฝึกเป็น ของทอแรนซ์ (Torrance Figural Tests of Creative Thinking) ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของความคิดริเริ่ม และละเอียดลออของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความคิดคล่องแคล่ว และความคิดยืดหยุ่น กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

McAdoo (1994 : 55-73) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกแบบ ซิเนคดิกส์ที่มีต่อความสามารถของนักเรียนอนุบาล ซึ่งการศึกษาจะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์การรับรู้ตนเอง และทักษะด้านภาษา ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม

Eugene Gist and Jennifer Hon (2009 : 141-150) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องศิลปะสร้างสรรค์ โดยทำการสังเกตติดตามนักเรียน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนที่หนึ่งประสบความสำเร็จในการบูรณาการวิถีที่สนับสนุนการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ขณะที่อีกห้องใช้ระเบียบวิธีสอนแบบดั้งเดิม เพื่อสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ในชั้นเรียน ผลการติดตามสังเกตพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครูผู้สอนส่งผลต่อพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน การศึกษาในชั้นนี้ยังเสนอปัญหาและอุปสรรคต่อการส่งเสริมศิลปะสร้างสรรค์ของนักเรียนว่ามี 3 หัวข้อ 1) การทดสอบหลักสูตรการศึกษาศิลปะในโรงเรียน 2) การขาดการฝึกฝนนักศึกษาศูให้เชี่ยวชาญวิชาศิลปะ 3) การให้คำชมเชยต่อผลงานศิลปะของนักเรียนที่เกินความเหมาะสม แทนที่การประเมินผลตัดสินตามความเป็นจริง ทั้งนี้การชี้แนะเพื่อให้นักเรียนนำไปปรับปรุงแก้ไขสามารถช่วยกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการความคิดเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Burrell (2001 : 1322-A) ได้ศึกษาเพื่อตรวจสอบผลของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีต่อขบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการตรวจสอบสภาพเกี่ยวข้องกับระบุถึงการมีความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ กระบวนการเชิงสร้างสรรค์กับการสร้างศิลปะโดยใช้ทฤษฎี ทางสรีรวิทยา ประสาท ทางสุนทรียศาสตร์และทางจิตวิทยา เครื่องมือวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไป คือ แฟ้มประวัติการเคลื่อนไหวของ Kesicnberg ผลการศึกษาพบว่า มีกิจกรรมที่เป็นทางการซึ่งเป็นอุปสรรคต่อขบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมที่เป็นการควบคุมการเคลื่อนไหวทางร่างกายของเด็ก การศึกษาครั้งนี้ได้ชี้แนะไว้ว่า เด็กในกลุ่มอายุนี้คือ 4 ปี ครึ่งถึง 5 ปี สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเองและสติปัญญาได้เป็นอย่างดี โดยใช้การเคลื่อนไหวทางร่างกายและความสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถและสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ ช่วยสร้างสมาธิในการทำงาน การรู้จักหน้าที่ฝึกปฏิบัติงานด้วยตัวเอง ฝึกการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทั้งความคิด และการกระทำซึ่งสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ และยังสามารถนำไปสู่การเรียนเขียนอ่านอย่างสร้างสรรค์ต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย
4. การดำเนินการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 ปีการศึกษา 2558 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรจิตตารามบ้านท่าเยี่ยม สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 14 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ จำนวน 25 แผน
2. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ในแผนการจัดกิจกรรม ชั้นอนุบาล 2 ของสำนักพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) รวมทั้งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดกิจกรรม

1.3 ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ สำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 ชื่อกิจกรรม

1.3.2 จุดประสงค์ของกิจกรรม กิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุมีจุดมุ่งหมาย เน้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น

1.3.3 สารการเรียนรู้ รายละเอียดของกิจกรรม

1.3.4 การดำเนินกิจกรรม

1.3.5 ขั้นนำ ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการใช้การร้องเพลง อบอุ่นร่างกาย สนทนาซักถาม

1.3.6 ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรม ครูแนะนำวัสดุ อุปกรณ์ที่เตรียมไว้ให้เด็กได้ศึกษา สี รูปร่าง ลักษณะ และขนาดของอุปกรณ์ต่างๆ จากการสนทนาซักถามและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแนะนำวิธีใช้โดยการใช้การสาธิตการใช้อุปกรณ์ แล้วให้เด็กออกแบบวางแผนทำศิลปะจากเศษวัสดุโดยสร้างผลงานตามความสนใจจากวัสดุที่กำหนดให้ในแต่ละวัน

1.3.7 ขั้นสรุปและอภิปรายผล เด็กแสดงผลงานศิลปะของตนเอง โดยการนำเสนอผลงานของตนเอง

1.3.8 ขั้นขยายความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ครูตั้งคำถามเพื่อส่งเสริมความรู้และความคิดสร้างสรรค์ หลังจากเด็กนำเสนอผลงานเสร็จ

1.3.9 สื่อและอุปกรณ์ ในการทำกิจกรรมในแต่ละวัน

1.3.10 การวัดผลและประเมินผล โดยการบันทึกพฤติกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในขณะปฏิบัติกิจกรรมและการตรวจชิ้นงาน

1.3.11 เกณฑ์การประเมิน แบบจัดอันดับคุณภาพ 3, 2 และ 1

1.3.12 บันทึกผลหลังสอน บันทึกผลหลังทำกิจกรรม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไข

1.4 เขียนแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ จำนวน 25 แผน จัดลำดับกิจกรรม โดยคำนึงถึงระดับความยากง่ายของกิจกรรม และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดริเริ่ม

ความคิดคล้องแคล้ว ความคิดละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น ซึ่งแต่ละแผนประกอบด้วยกิจกรรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ กับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ลำดับ ที่	ชื่อกิจกรรม	พัฒนาความคิดสร้างสรรค์			
		ความคิด ริเริ่ม	ความคิด คล้องแคล้ว	ความคิด ละเอียดลออ	ความคิด ยืดหยุ่น
1	ปลาหมึกขวดน้ำ	/	/	/	/
2	โมบายโปร่งแสง	/	/	/	/
3	ลูกหมี่ยืมได้	/	/	/	/
4	หน้ากากแว่นตา	/	/	/	/
5	แต่งตัวให้ปลา	/	/	/	/
6	ที่คั่นหนังสือ	/	/	/	/
7	สัมผัสดักคู้	/	/	/	/
8	หน้ากากแฟนซี	/	/	/	/
9	แม่ไก่นอนโต๊ะ	/	/	/	/
10	กรอบรูปแสนสวย	/	/	/	/
11	ช่อดอกไม้ของหนู	/	/	/	/
12	หมวกใบไม้	/	/	/	/
13	เต้าน้อย	/	/	/	/
14	ป๊อบอัฟลูกหมี่	/	/	/	/
15	ขวดเปล่งสว่าง	/	/	/	/
16	บล็อกดอกไม้อาเซียน	/	/	/	/
17	ลูกเต๋า 7 สี	/	/	/	/
18	เสื่อกันเปื้อนผลไม้	/	/	/	/
19	ผลไม้ใส่กระดาษ	/	/	/	/
20	กล่องนมติดปีก	/	/	/	/
21	สร้อยคอทาร์ซาน	/	/	/	/
22	กล่องวิเศษ	/	/	/	/

ลำดับ ที่	ชื่อกิจกรรม	พัฒนาความคิดสร้างสรรค์			
		ความคิด ริเริ่ม	ความคิด คล่องแคล่ว	ความคิด ละเอียดลออ	ความคิด ยืดหยุ่น
23	ดอกไม้ดูขม	/	/	/	/
24	โทรศัพท์สายไกล	/	/	/	/
25	แมงปอหลังฝน	/	/	/	/

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
แก้ไขเบื้องต้น จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องจำนวน 5 ท่าน

1.5.1 นายสมภาร คามวัลย์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนท่าเยี่ยมหนองคล้าประชาสงเสริม อำเภอหนองชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

1.5.2 นางบุญยืน มาลุน ค.บ. การศึกษาปฐมวัย ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียน
บ้านน้อยคอนข่าประชาสรรค์ อำเภอหนองชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 2

1.5.3 นางมยุรี อโดดร ประกาศนียบัตรอนุปริญญาการศึกษาระดับสูง ครูชำนาญ
การพิเศษ โรงเรียนโนนแดงราษฎร์ประสิทธิ์อำเภอหนองชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

1.5.4 นางสาวอริยาพร เขตเสนา ค.บ. การศึกษาปฐมวัย ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวังยางวิทยาคาร ตำบลลำชี อำเภอหนองชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 2

1.5.5 นางมะลิวรรณ เม็ดไชสง กศ.ม. หลักสูตรและการสอน ครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนท่าเยี่ยมหนองคล้าประชาสงเสริม อำเภอหนองชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

1.6 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ มาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ
ของผู้เชี่ยวชาญ

1.7 สร้างแบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
พิจารณาความเหมาะสมเกี่ยวกับสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้

เนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ การวัดผลและประเมินผล ประเมินด้วยการใช้มาตรฐาน
ประมาณค่า โดยเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 เกณฑ์ คือ

เหมาะสมมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เหมาะสมมาก	ให้ 4 คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เหมาะสมน้อย	ให้ 2 คะแนน
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

1.8 นำคะแนนจากการประเมินแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ในแต่ละข้อ
รายการของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์แปลผลของ บุญชม ศรีสะอาด
(2546 : 135) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	แปลผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	แปลผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	แปลผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	แปลผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	แปลผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุที่ผู้เชี่ยวชาญประเมิน
แล้ว มาตรฐานข้อให้คะแนนและหาค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์ตัดสินระดับ ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไปจึงถือ
ว่าแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งผลการประเมินมีค่าความ
เหมาะสมระดับมากที่สุด 4.77

1.9 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ มาจัดทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์ และ
นำไปใช้กับเด็กอนุบาล 2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรดิศดารามบ้านท่าเยี่ยม สังกัดองค์การ
บริหารส่วนตำบลลำชี อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 14 คน

2. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง
แบบประเมิน

2.2 สร้างแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม
ด้านความคิดสร้างสรรค์ในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมและบันทึกการตรวจชิ้นงานที่เด็กสร้างขึ้น
เพื่อประเมินความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคิด
คล่องแคล่ว ด้านความละเอียดลออและด้านความขีดยุ้น ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

ของแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน แบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบจัดอันดับคุณภาพในแต่ละด้าน แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.2.1 ด้านความคิดคล่องแคล่ว มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคุณภาพที่ 3 หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมคล่องแคล่ว ไม่ลังเล ไม่ชักถาม ขณะปฏิบัติกิจกรรม

ระดับคุณภาพที่ 2 หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมได้คล่องแคล่ว แต่บางครั้งลังเล หยุตชักถามขณะปฏิบัติกิจกรรม

ระดับคุณภาพที่ 1 หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมได้ช้า หยุตครุ่นคิดซ้ำเลื่องมอง โนน นี นัน และหยุตชักถามขณะปฏิบัติกิจกรรม

2.2.2 ด้านความคิดละเอียดลออ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคุณภาพที่ 3 หมายถึง ผลงานมีรายละเอียดเด่นชัดครบถ้วนมีความประณีตเรียบร้อย

ระดับคุณภาพที่ 2 หมายถึง ผลงานมีความประณีตเรียบร้อย แต่บางส่วนขาดรายละเอียด

ระดับคุณภาพที่ 1 หมายถึง ควรส่งเสริมผลงานขาดรายละเอียด ไม่เรียบร้อย

2.2.3 ด้านความคิดริเริ่ม มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคุณภาพที่ 3 หมายถึง ผลงานมีความเหมาะสม แปลกใหม่ น่าสนใจ ไม่ลอกเลียนแบบใคร

ระดับคุณภาพที่ 2 หมายถึง ผลงานมีความสมบูรณ์แต่ยังไม่มีความแปลกใหม่

ระดับคุณภาพที่ 1 หมายถึง ควรส่งเสริมผลงานขาดความสมบูรณ์ไม่เรียบร้อย และไม่แปลกใหม่

2.2.4 ด้านความคิดยืดหยุ่น มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคุณภาพที่ 3 หมายถึง ผลงานมีการดัดแปลงรายละเอียดที่เด่นชัด ครบถ้วนมีความประณีตเรียบร้อย

ระดับคุณภาพที่ 2 หมายถึง ผลงานมีความประณีตเรียบร้อย แต่บางส่วนขาดการดัดแปลง รายละเอียด

ระดับคุณภาพที่ 1 หมายถึง ควรส่งเสริม ผลงานขาดการดัดแปลง รายละเอียด ไม่เรียบร้อย เลอะเทอะ

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

คิดเป็นรายด้าน ด้านละ 3 คะแนน

ด้านความคิดคล่องแคล่ว

ด้านความคิดละเอียดลออ

ด้านความคิดริเริ่ม

ด้านความคิดยืดหยุ่น

2.3 นำแบบประเมินเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไขเบื้องต้น จากนั้นนำไปหาผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมและชัดเจนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการใช้ภาษาและถ้อยคำไม่เหมาะสม มาใช้ในการปรับปรุงแบบประเมิน แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ

2.5 นำแบบประเมินไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในระหว่างการทดสอบการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ทดลองและเก็บข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลอง (Pre-test) กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 14 คน ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการทดสอบเป็นรายบุคคล

2. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 25 แผน การทดลองในครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น ใช้เวลาในการทดลอง แผนละ 30 นาที จัดลำดับโดยคำนึงถึงระดับความยากง่ายของกิจกรรม ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 3 ปฏิทินการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

สัปดาห์ที่	วัน / เวลา	กิจกรรม
1	จันทร์ (09.00-10.00)	ปลาหมึกขูดน้ำ
	อังคาร (09.00-10.00)	โมบายโปร่งแสง
	พุธ (09.00-10.00)	ลูกหมี่ย้อมได้
	พฤหัสบดี (09.00-10.00)	หน้ากากแว่นตา
	ศุกร์ (09.00-10.00)	แต่งตัวให้ปลา

สัปดาห์ที่	วัน / เวลา	กิจกรรม
2	จันทร์ (09.00-10.00) อังคาร (09.00-10.00) พุธ (09.00-10.00) พฤหัสบดี (09.00-10.00) ศุกร์ (09.00-10.00)	ที่คั่นหนังสือ สัมพัทธ์จัดคู่ หน้ากากแฟนซี แม่ไก่นอน โต๊ะ กรอบรูปแสนสวย
3	จันทร์ (09.00-10.00) อังคาร (09.00-10.00) พุธ (09.00-10.00) พฤหัสบดี (09.00-10.00) ศุกร์ (09.00-10.00)	ช่อดอกไม้ของหนู หมวกใบไม้ เต้าน้อย ป๊อบอัพลูกหมี ขวดแปลงร่าง
4	จันทร์ (09.00-10.00) อังคาร (09.00-10.00) พุธ (09.00-10.00) พฤหัสบดี (09.00-10.00) ศุกร์ (09.00-10.00)	บล็อกดอกไม้อาเซียน ลูกเต๋า 7 สี เสื่อกันเปื้อนผลไม้ ผลไม้ใส่กระดาษ กล่องนมติดปีก
5	จันทร์ (09.00-10.00) อังคาร (09.00-10.00) พุธ (09.00-10.00) พฤหัสบดี (09.00-10.00) ศุกร์ (09.00-10.00)	สร้อยคอทาร์ซาน กล่องวิเศษ ดอกไม้ถุงขนม โทรศัพท์สายไกล แมงปอหลังฝน

3. หลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ผู้วิจัยทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นชุดเดิม

การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ผลและหาคุณภาพเครื่องมือโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
- หาคะแนนเฉลี่ยร้อยละความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

3. ทดสอบความแตกต่างคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 105)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

P แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (สมนึก ภัททิยธนี. 2549 : 45)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

n แทน จำนวนคนทั้งหมด

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด.

2546 : 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

\bar{X} แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน แทนจำนวนคะแนนในกลุ่ม

Σ แทน ผลรวมคะแนน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายดังต่อไปนี้

- N แทน จำนวนคนในกลุ่มเป้าหมาย
- \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย
- Σx แทน คะแนนรวม
- S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตใน t - distribution
- ΣD แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคู่คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
- ΣD^2 แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคู่คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนยกกำลังสอง

ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัด กิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ โดยใช้ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุระหว่างเรียน

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ความคิดริเริ่ม	ความคิดดัดแปลงแล้ว	ความคิดละเอียดลออ	ความคิดยืดหยุ่น	รวม 180	\bar{X}	S.D.	ค่า เฉลี่ย
1		43	44	42	45	174	43.50	1.29	96.67
2		43	45	45	45	178	44.5	1.00	98.89
3		44	43	45	43	175	43.75	0.96	97.22
4		45	45	42	45	177	44.25	1.50	98.33
5		45	45	45	45	180	45	0.00	100.0
6		43	45	43	45	176	44	1.15	97.78
7		45	45	45	45	180	45	0.00	100.0
8		42	41	43	42	168	42	0.82	93.33
9		43	42	45	44	174	43.50	1.29	96.67
10		44	42	45	45	176	44	1.41	97.78
11		42	42	45	45	174	43.5	1.73	96.67
12		45	44	43	45	177	44.25	0.96	98.33
13		45	45	45	45	180	45	0.00	100.0
14		42	40	40	42	164	41	1.15	91.11
	รวม	611	608	613	621	2,289	613.25	5.56	97.34
	เฉลี่ย	43.64	43.43	43.79	44.36	170.20	43.80	0.95	97.34

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมด้วยศิลปะจากเศษวัสดุเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีคะแนนประเมินขณะปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน เฉลี่ย 175.21 คะแนน จากคะแนนเต็ม 180 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 97.34 ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์

ตารางที่ 5 คะแนนจากการสังเกตขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน และคะแนนการทดสอบหลังเรียน

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	คะแนนปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียน (180)	คะแนนทดสอบหลังเรียน
1		174	19
2		178	19
3		175	18
4		177	20
5		180	18
6		176	19
7		180	20
8		168	20
9		174	19
10		176	19
11		174	18
12		177	18
13		180	20
14		164	18
รวม		2453	265
\bar{X}		175.21	18.93
S.D.		4.5265	0.83
ร้อยละ		97.34	94.64
แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ (E_1 / E_2) = 97.34 / 94.64			

จากตารางที่ 5 พบว่า จากการสังเกตขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 175.21 จากคะแนนเต็ม 180 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97.34 และคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.93 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.64 นั่นคือผลลัพธ์ของของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ จากเศษวัสดุเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีค่าเท่ากับ 97.34 / 96.64 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ โดยใช้ t-test (Dependent Samples)

ผลคะแนนเปรียบเทียบคะแนนผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โดยใช้ t-test (Dependent Samples) ปรากฏตามตารางที่ 6-7

ตารางที่ 6 คะแนนทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2

เลขที่	คะแนนทดลองก่อนจัดกิจกรรม 20 คะแนน	คะแนนทดลองหลังจัดกิจกรรม 20 คะแนน	D	D ²
1	10	19	9	81
2	12	19	7	49
3	9	18	9	81
4	11	20	9	81
5	10	18	8	64
6	13	19	6	36
7	13	20	7	49
8	9	19	10	100
9	8	19	11	121
10	11	18	7	49
11	12	18	6	36
12	10	20	10	100
13	11	20	9	81
14	9	18	9	81
รวม	148	265	117	1009
\bar{X}	10.57	18.93	8.36	72.07
S.D.	1.55	0.83	1.55	25.75

จากตารางที่ 6 พบว่า คะแนนหลังเรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 2 มีค่าเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นจากเดิม 15.43 เป็น 18.64 คะแนน สูงขึ้น 3.21 คะแนน

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง การจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล 2

ผลการทดสอบก่อนการจัดกิจกรรม		ผลการทดสอบหลังการจัดกิจกรรม		N	$\sum D$	$(\sum D)$	$\sum D^2$	t
\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.					
10.57	1.55	18.93	0.83	14	117	13689	1009	20.18

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าวิกฤติของ t ที่ระดับ .05, $df(n-1=13) = 1.771$)

จากตารางที่ 7 คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2 สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่า t เท่ากับ 20.18

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 2 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลของความคิดสร้างสรรค์เด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 84.04 ได้คะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้านความคล่องแคล่ว คิดเป็นร้อยละ 86.15 ด้านความคิดยืดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 85.38 ด้านความคิดริเริ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.08 และด้านความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 81.54
2. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลของความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ มีคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 84.04 ได้คะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยเป็นรายด้านได้ดังนี้ ด้านความคล่องแคล่ว คิดเป็นร้อยละ 86.15 ด้านความคิดยืดหยุ่น คิดเป็นร้อยละ 85.38 ด้านความคิดริเริ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.08 และด้านความคิดละเอียดลออ คิดเป็นร้อยละ 81.54 ทั้งนี้เนื่องมาจาก เด็กปฐมวัยมีความคิดที่แปลกใหม่และ สวยงามกว่าก่อนเรียนด้วยการจัดกิจกรรม ศิลปะจากเศษวัสดุ สอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ กันประษา (2548 : 64-68) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะด้วยนิ้วมือ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านความคิดละเอียดลออ รองลงมาคือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่ม ที่ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เนื่องจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้วยศิลปะเป็นการพัฒนาความคิด สร้างจินตนาการของเด็กได้เป็นอย่างดีสามารถทำให้เด็กมีพัฒนาการที่จะสร้างศิลปะด้วยตนเอง เช่น การคิดสร้างภาพ การประดิษฐ์วัสดุต่างๆ การทำกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกับเด็กคนอื่น สามารถปฏิบัติตามแนวคิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Eugene Gils and Jennifer Hohn (2009 : 141-150) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องศิลปะสร้างสรรค์ โดยทำการสังเกตติดตามนักเรียน 2 ห้องเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครูผู้สอนส่งผลต่อพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน การชี้แนะเพื่อนำนักเรียนนำไปปรับปรุงแก้ไขสามารถช่วยกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ เป็นการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เด็กปฐมวัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ได้พูด ได้แสดงความคิดเห็น ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีอิสระในการทำงาน ได้ชื่นชม ผลงานศิลปะของตนเอง และผลงานของเพื่อน ๆ ในห้องเรียน เกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในตนเอง ส่งผลให้พัฒนาการคิดหลังการปฏิบัติกิจกรรมสูงกว่าก่อนการปฏิบัติกิจกรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Williams (1971 : 72) กล่าวว่า การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการสอน

ให้เด็กรู้จักคิด การแสดงความรู้สึก และการแสดงออกในวิถีของความคิดสร้างสรรค์ และ Anderson (1959 : 7; อ้างถึงใน สุวรรณ ก้อนทอง. 2547 : 30) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยความคิดอย่างลึกซึ้ง ที่นอกเหนือไปจากความคิดอย่างปกติ เป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่สามารถจะคิดได้หลายแง่มุม และผสมผสานจนได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ต้องสมบูรณ์ สอดคล้องกับ วัชรรา เล่าเรียนดี (2552 : 40) ได้กล่าวถึงทักษะในการคิดสร้างสรรค์และทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้ความสามารถ คำนิยม เจตคติ และทักษะขบวนการคิดเนื่องจากความสามารถในการคิดหรือทักษะการคิดเน้นความรู้พื้นฐานเสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545 : 17-1-20) และประพิมพ์พัทธ์ พลพะพงศ์ (2550 : 63) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กรับรู้ผลงานทางศิลปะทั้งที่เป็นแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ เพื่อให้เด็กได้เห็นถึงความแตกต่าง โดยเฉพาะผลงานที่เป็น 3 มิติ นั้นเป็นการพัฒนาเด็กในด้านการรับรู้ทางการมองเห็น ซึ่งหลักในการทำกิจกรรมศิลปะ กระดาษเส้นสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรม ด้วยกระดาษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จะเห็นว่าประสพการณ์จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยการประดิษฐ์จากเศษวัสดุ ทำให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกฝนและพัฒนาความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ของวัตถุสิ่งของ การใช้ทักษะการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบ เพื่อเรียนรู้ถึงคุณลักษณะและคุณสมบัติของวัตถุสิ่งของ ได้ใช้จินตนาการในการสร้างผลงานทางศิลปะในลักษณะ 2 มิติ 3 มิติ อันส่งผลให้เด็กมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ สูงขึ้นในทุกด้าน แก้วใจ อินทรเพชร (2548 : 80) วรางคณา กันประชา (2548 : 64-68) วลีญา ปรีชากุล (2550 : 51-56) และศรีแพร จันทราภิรมณ์ (2550 : 62-66) กิตติยา เก้าเอียน (2551 : 84-89) ได้กล่าวว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะทั้ง 4 ด้าน คือคือ ด้านความคิดละเอียดลออ รองลงมาคือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่ม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนงลักษณ์ เกตุการณ์ (2551 : 93-96) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเอง ในกิจกรรมศิลปะของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบระดมสมองและการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนกลุ่มที่มีการจัดการเรียนรู้แบบการระดมสมองสูงกว่า กลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สิริลักษณ์ นิตยธรรมกุล (2552 : 81-82) และนันทัชพร จิรขจรชัย (2551 : 54) ได้กล่าวว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพประกอบเสียงเพลงไทยเดิม มีความคิด

สร้างสรรค์ในภาพรวมและรายด้านหลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ บงกช ทองเยี่ยม (2551 : 50) ที่ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ พบว่า (1) กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสกับสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่มีลักษณะและคุณสมบัติแตกต่างเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้สำรวจ คิดวางแผนและทดลองกับสื่อ ซึ่งเด็กได้มีโอกาส คิดหาวิธีการที่แปลกใหม่ที่จะสร้างผลงานและทดลองทำตามวิธีที่คิดให้สอดคล้องกับจินตนาการ ของคนและสร้างความรู้ขึ้นในตัวเอง (2) กิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เป็นของจริง และมีความหลากหลาย ซึ่งเด็กจะได้ศึกษา สังเกต เปรียบเทียบ ทดลอง คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์จากรูปร่าง รูปทรง ขนาด สี ผิวสัมผัส การเปลี่ยนแปลงของเศษวัสดุ ที่นำมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้จริงเป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยขยายความรู้ความเข้าใจเดิมที่มี และเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจใหม่ให้กับเด็ก (3) กิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุเป็นกิจกรรมที่เด็กแต่ละคนจะต้องนำเศษวัสดุทั้งที่ได้จากธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ มีขนาด รูปทรงรูปร่าง แตกต่างกันมาประดิษฐ์ในรูปแบบต่างๆ ตามความคิดจินตนาการ โดยสร้างเป็นผลงานทางศิลปะทั้งในลักษณะที่เป็นสองมิติและสามมิติตามความสามารถของเด็ก โดยมุ่งเน้นที่ ขบวนการมากกว่าผลผลิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการนำกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ไปใช้กับเด็กปฐมวัย ครูควรจัดเตรียม อุปกรณ์ให้พร้อม และมีวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ผลงานของเด็ก

1.2 ขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมครูควรสังเกตการณ์ทำงานของเด็ก คอยเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ กระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความคิด จินตนาการในการใช้ผลงานของตนเองให้แรงเสริมด้วยการกล่าวคำชมเชยถึงผลงานของเด็ก ไม่ตำหนิผลงานเด็ก กระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหา เพื่อให้เด็กมีความตั้งใจในการทำกิจกรรม

1.3 ในการทำกิจกรรมควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม

ศิลปะสร้างสรรค์ โดยจัดสถานที่ในการทำกิจกรรมให้เด็กสามารถหยิบจับ ใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างสะดวก มีโอกาสเลือกหยิบได้ตามความพอใจ เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก สร้างบรรยากาศในการทำงานให้เด็กได้ทำอย่างอิสระ ไม่มีเสียงดังหรือสิ่งรบกวนสมาธิของเด็ก ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมครูควรมีแบบสังเกตพฤติกรรมเพื่อจะได้บันทึกและนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาขบวนการเรียนรู้หรือพฤติกรรมที่ต้องการแก้ไขเด็ก เช่น ความพร้อมความสนใจ ความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ความตั้งใจ ความคิด สมาธิ การกล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผลและเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดีซึ่งควรบันทึกทุกวัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ ที่มีต่อความสามารถด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถทางภาษา ความสามารถทางการคิดความสามารถพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เวลาที่ใช้ในการทดลองอาจเห็นผลยังไม่ชัดเจน ควรใช้ระยะเวลาในการทดลองใช้มากกว่านี้

2.3 ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยศิลปะที่มีต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านคณิตศาสตร์ ด้านพฤติกรรมทางสังคม ด้านภาษา และด้านวิทยาศาสตร์

2.4 ควรมีการนำวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไปปรับใช้สอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป และปรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง (Brain-Based Learning : BBL) ต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- กิตติยา เก้าเอียน. (2551). ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวความคิดของ
วิลเลียมส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2549). “การทำงานของสมองด้านการเรียนรู้,” วารสารการศึกษา
ปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส
โปรดักส์.
- _____. (2542). การเลี้ยงดูลูกเด็กวัยก่อนเรียน : 3-5 ขวบ. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.
- _____. (2550). ครั้วห้องเรียนของเจ้าตัวเล็ก. กรุงเทพฯ : เพื่อนอักษร.
- _____. (2544). “บทบาทของศึกษานิเทศก์ด้านการศึกษา,” วารสารการศึกษาปฐมวัย.
5(1) : 54 ; มกราคม.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2541). คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก
เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- จรัส คำภารัตน์. (2541). การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : เวลด์มีเดีย.
- จิตตินันท์ เคชะคุปต์. (2537). “หน่วยที่ 5 พัฒนาการและการเตรียมความพร้อมของเด็ก,”
ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา. หน้า 35-37.
นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2539). สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกับการอบรมเลี้ยงดู
พระโอรสและพระธิดา : ทรงสร้างสรรค์พสกนิกรและใฝ่เรียนรู้. กรุงเทพฯ :
อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ทัศนีย์ ตีเลิศ. (2551). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดทางอารมณ์
ในกิจกรรมศิลปะของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงาน
ของสมอง โดยใช้รูปแบบไตรลิชา กับการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมศิลปะเพื่อการ
เรียนรู้. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ทศนา แคมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ เกตุการณ. (2551). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง

ในกิจกรรมศิลปะของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบระดม

สมอง. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

นภนทร ชรรณบวร. (2540). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

นันทิยา น้อยจันทร์. (2548). การประเมินผลพัฒนาการปฐมวัย. นครปฐม : นิตินัย.

บงกช ทองเอี่ยม. (2551). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจิตปัญญาที่มีต่อความคิด

สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เบญจวรรณ บัวชุม. (2553). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจากกิจกรรม

สร้างสรรค์โดยการใช้วัสดุตามแนวคิดลดโลกร้อน ชั้นอนุบาลปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้า

อิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประพิมพ์พัทธ์ พละพงศ. (2550). ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำ

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พัฒนา ชัชพงศ. (2530). “การจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย,” เอกสาร

ประกอบการบรรยาย ชุดที่ 8 แผนการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

_____. (ม.ป.ป.). การพัฒนาและส่งเสริมความเก่งของลูกรัก. กรุงเทพฯ : แปลนพบlixซิ่ง.

_____. (2540). “โครงการและการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาก่อนประถมศึกษา,” การศึกษา

ปฐมวัย. 1(2) : 15 ; เมษายน.

_____. (2541). ทฤษฎีและปฏิบัติการการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร.

ภรณ์ คุรุรัตน์. (2542). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เขาวพา เฉชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เอเชีย กราฟฟิค
ดีไซน์.

_____. (2543). “สาขาการปฐมวัย,” วารสารการศึกษาปฐมวัย. 4(1) : 11-12 ; มกราคม.

รับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), สำนักงาน. (2556).

รายงาน การประเมินภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ :

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

เลิศ อานันทนนะ. (2533). จิตวิทยากับพฤติกรรมแสดงออกทางศิลปะของเด็ก. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

วารภรณ์ รักรวิชัย. (2542). “การจัดกิจกรรมประจำวันเพื่อพัฒนาเด็ก,” ใน เอกสารประกอบ

การอบรมครูโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา. หน้า 159-178. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2535). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.

วลัญญา ปรีชา. (2550). การใช้กิจกรรมวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

ชั้นอนุบาล. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศรียาพร จันทร์ภริมา. (2550). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม

ศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เปลือก. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ :

คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2544). การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

สิริมา พันโสรี. (2546). การพัฒนาการแสดงออกของพื้นฐานทางศิลปะของเด็กปฐมวัย

ด้วยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สิริลักษณ์ นิตธรรมกุล. (2552). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. กรุงเทพฯ :

สุวีริยาสาส์น.

_____. (2551). การศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการ

ทางสมอง. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุชาดา นทีตานนท์. (2550). ผลการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติจริงที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อรุณี หรดา. (2539). “หน่วยที่ 2 การประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการวัดและประเมินผลกลุ่มวิชาเตรียมประสบการณ์. หน้า 49-90. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อารี พันธุ์มณี. (2546). ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

อุไรรัตน์ แข็งขัน. (2552). การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

บังเอิญ อินทรักษ์. (2553) การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละคร, หน้า 66-69. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

Auschwitz, II. (1981). “Creativity in the School Environment,” **Delta Kappa Gamma Bulletin.** 47 : 50-55; Summer.

Bognor, D.J. (1982). “ Creative Processing of Scientifically and Artistically Creative Gifted Adolescents,” **Dissertation Abstracts International.** 42. (07): 100-A; January.

Burrill, Rebecca R. (2001). “The Effects of Teaching/Learning Environments on the Creative Process of Learning Evidenced Through a Movement Analysis : Tool : The Katzenberg Movement Profile,” **Dissertation Abstracts International.** 62 (04) : 1322-A; October.

Candor, Karen S. (1994). “The Effect of Synaptic Training on Gifted And No Gifted Kindergarten Students,” **Journal For the Education of the Gifted.** 18(01) : 55-73 ; Fall.

Carol G. B. (2010). “Improving Fine Motor Skills In Young Children: An Intervention Study,” **Educational Psychology in Practice.** 26(3) ; 269-278.

Clifford, T. L. and A.D. Calvin. (1958). “Effect of Age on the Discriminative Learning of Color and Brightness by Children,” **The American Journal of Psychology.** 10(12) : 766 - 767 ; December.

- Gesell A. and F.L. log. (1976). *The Child From Five To Ten*. New York : Harpers and Brothers Publishers.
- Gesell, A. (1940). **The First Five Years of life : A Guide to the Study of the Preschool Child**. New York : Harper.
- Jellcn, G and K. Urban. (1986). "Test For Creativity Thinking Drawing Production," **The Creative Child and Adult Quarterly**. 11(18) : 107-155 ; Spring.
- Livesey D., Mow M. L., Toshack T. and Zheng Y. (2010). "The Relationship Between Moteo Performance And Peer Relation in 9-12 -year-old children," **Child Care Health And Development**. pp.581-588.
- Mackinnon, D.W. (1962). " The National and Nature of Creative Talent," **American Psychologist**. 17 : 484-495 ; July.
- Priscila Caola Carl Gabbard Denise C.C. Santos and Ana Carolina T. Batistela. (2011). "Development of the Affordances in the Home Environment for Motor Development- Infant Scale," **Pediatrics International**. 53 : 820-825.
- Roger A. C. Stewart, C. Rule and A. Debra Giordano1. (2007). "The Effect of Fine Motor Skill Activities on Kindergarten Student Attention," **Early Childhood Education Journal**. 35(2) ; 103-109.
- Rudisill, M. (1952). "Children's Preferences for Color V.S. Other Qualities in Illustration," **The Elementary School Journal**. 52 : 444-451 ; April.
- Sclirrmacher, R. (1998). **Art And Creative Developmental for Young Children**. New York : Delmar Publishers.
- Torrance, E.P. (1965). **Guiding of Creative Taint**. New Jersey : Prentice Hail.
- William, F.E. (1971). "Teaching tor Creativity," **Instructor**. 50 : 42-44 ; December.
- Zupeil L., E. P. Jose, S. H. Carol and D. T. Pigott. (2007). "Fine Motor Skills and Mathematics Achievement in East Asian American and European American Kindergartners And First Graders British," **Journal of Developmental Psychology**. 25 : 595-614.

ภาคผนวก ก

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนการจัดประสบการณ์

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

ชั้นอนุบาล

ปีที่ 2

หน่วย สัตว์โลกน่ารัก

กิจกรรมที่ 16 “ศิลปะประดิษฐ์”

สาระการเรียนรู้ เรื่อง หน้ากากแฟนซี

เวลา 30 นาที

สอนวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

สาระสำคัญ

กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์หน้ากากแฟนซี เป็นศิลปะจากเศษวัสดุ ที่ช่วยพัฒนา สมอง ให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมให้แปลก ใหม่ ไม่เหมือนใคร และยัง เป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเป็นนักประดิษฐ์ ได้ใช้ความคิด ค้นคว้า สิ่งใหม่ ๆ ต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคล่องแคล่ว ความละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น
2. เพื่อส่งเสริมทักษะในการใช้สมองคิดค้นคว้า กิจกรรมแปลกใหม่ ไม่เหมือนใคร
3. เพื่อส่งเสริมทักษะการพูด และทักษะความกล้าแสดงออก

สาระการเรียนรู้

1. กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์หน้ากากแฟนซี
2. ประสบการณ์สำคัญ
3. การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
4. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์หน้ากากแฟนซี
5. การประสานกล้ามเนื้อเล็ก จากกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์หน้ากากแฟนซี

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (5 นาที)

1. นักเรียนและครูร่วมกันแสดงท่าทางกายบริหารประกอบเพลงออกกำลังกาย

เพื่อนรักในป่า

2. ครูนำภาพตัวอย่างหน้าสัตว์หลายๆชนิด มาให้นักเรียนดู และสนทนาเกี่ยวกับภาพที่นำมาให้ดู แล้วครูใช้คำถามดังนี้

2.1 นักเรียนชอบภาพใดมากที่สุด เพราะอะไร

2.2 นักเรียนอยากทำเหมือนกับตัวอย่างหรือไม่ เพราะอะไร

ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรม (20 นาที)

1. ครูแนะนำกิจกรรมที่จะปฏิบัติในวันนี้ให้นักเรียนทราบ “กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์หน้ากากแฟนซี” โดยครูนำหน้ากากตัวอย่างที่ทำเสร็จแล้วมาให้นักเรียนดู

2. ครูนำอุปกรณ์ ทำหน้ากากแฟนซี ที่เตรียมไว้ มาแนะนำให้นักเรียนได้รู้จัก เช่น กระดาษชาร์ตแข็ง หรือกระดาษปกเอกสารต่างๆ กรรไกร ยางรัด กาว ดินสอ วัสดุอื่น ๆ เป็นต้น

3. ครูอธิบายและสาธิตวิธีการทำ หน้ากากแฟนซี ดังนี้

3.1 ให้นักเรียนทุกคนลอกแบบปลา คนละ 1 ตัว ลงในกระดาษ ปกเอกสาร หรือกระดาษชาร์ตแข็งที่เตรียมไว้

3.2 เมื่อวาดเสร็จแล้ว ตัดแต่งใบหน้าสัตว์ให้สวยงาม

3.3 ใช้กรรไกรตัดใบหน้าสัตว์ที่ตัดแต่งเรียบร้อยแล้ว

3.4 ใช้กรรไกรเจาะรูที่ลูกตา และด้านข้างหู 2 ข้าง

3.5 ใช้ยางรัดผูกที่หูทั้ง 2 ข้าง เพื่อรัดติดกับศีรษะ

3.6 นำมาสวมใส่ที่ศีรษะให้ส่วนที่เจาะรูลูกตาตรงกับตาของตนเอง

นักเรียนก็จะได้ของเล่นที่ตนเองชื่นชอบและสวยงาม

4. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ นักเรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดให้เรียบร้อยนักเรียนนำผลงาน ไปจัดแสดงที่โต๊ะข้างห้องเรียน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมแสดงความคิดเห็น

ขั้นสรุป (5 นาที)

นักเรียนและครูร่วมสรุปเกี่ยวกับวิธีการ ทำหน้ากากแฟนซี โดยใช้คำถามดังนี้

1. นักเรียนทำหน้ากากรูปอะไรมากที่สุด

2. ใครทำหน้ากากที่แปลกและไม่เหมือนเพื่อน

3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานตนเอง

4. สิ่งที่นักเรียนควรระมัดระวังในการทำกิจกรรมคืออะไร

สื่อการเรียนรู้

สื่อ/อุปกรณ์

1. รูปภาพหน้าสัตว์ชนิดต่าง ๆ
2. หน้ากากรูปเสือ หมู กระจ่าง
3. กรรไกร
4. กระดาษชาร์ตแข็ง
5. ดินสอ สอสี
6. ยางรัด

การวัดผลประเมินผล

วิธีการประเมิน

1. การสังเกต
2. ตรวจสอบผลงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1. แบบสังเกตพฤติกรรมขณะทำ กิจกรรมศิลปะประดิษฐ์หน้ากากแฟนซี
2. ผลงานนักเรียน

เกณฑ์การประเมิน

พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การคิดลอกแบบหน้าสัตว์สัตว์ที่ตนเองชอบ	วาดลอกหน้าสัตว์ได้อย่างหลากหลาย	วาดลอกหน้าสัตว์ได้แต่ไม่หลากหลาย	วาดลอกหน้าสัตว์ได้แต่ไม่หลากหลาย ต้องมีคนคอยชี้แนะและคอยช่วยเหลือ
2. ใช้กรรไกรตัดส่วนที่เกิน	ใช้กรรไกรได้อย่างหลากหลาย	ใช้กรรไกรตัดได้แต่ไม่หลากหลาย	ใช้กรรไกรตัดได้แต่ไม่คล่องแคล่ว ต้องมีคนคอยชี้แนะและคอยช่วยเหลือ อย่างหลากหลาย

พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
3. การหยิบ จับ ใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ	หยิบจับใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้มั่นคงและหลากหลาย	หยิบจับใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้มั่นคง แต่ไม่หลากหลาย	หยิบจับใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ได้บ้างแต่ไม่หลากหลาย

เกณฑ์การประเมิน ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป ผ่าน

- 3 หมายถึง ดี
- 2 หมายถึง ปานกลาง
- 1 หมายถึง ควรปรับปรุง

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(นางบุญเหลือ แก้วอ่อน)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนการจัดประสบการณ์

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

ชั้นอนุบาลปีที่ 2

หน่วย สัตว์โลกน่ารัก

กิจกรรมที่ 16 “ศิลปะประดิษฐ์”

สาระการเรียนรู้ เรื่อง แต่งตัวให้ปลา

เวลา 30 นาที

สอนวันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

สาระสำคัญ

กิจกรรมแต่งตัวให้ปลาเป็นศิลปะประดิษฐ์จากเศษวัสดุ ที่ช่วยพัฒนาสมองให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมให้แปลก ใหม่ ไม่เหมือนใคร และยังเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กเป็นนักประดิษฐ์ ได้ใช้ความคิด ค้นคว้า สิ่งใหม่ ๆ ต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคล่องแคล่ว ความละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น
2. เพื่อส่งเสริมทักษะในการใช้สมองคิดค้นคว้า กิจกรรมแปลก ใหม่ ไม่เหมือนใคร
3. เพื่อส่งเสริมทักษะการพูด และทักษะความกล้าแสดงออก

สาระการเรียนรู้

1. การแต่งตัวให้ปลาจากกระดาษและเศษผ้าที่ไม่ใช้แล้ว
2. ประสบการณ์สำคัญ
3. การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
4. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์แต่งตัวให้ปลา

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ (5 นาที)

1. นักเรียนและครูร่วมกันแสดงท่าทางกายบริหารประกอบเพลงกาย
2. สนทนาเกี่ยวกับการนำกระดาษและเศษผ้าที่ไม่ใช้แล้ว กระดาษและเศษผ้าที่ไม่ได้ใช้แล้วได้จากที่ไหน
 - 2.1 ได้จากเอกสารที่ครูไม่ใช้แล้ว
 - 2.2 ได้จากจากนิตยสารต่าง ๆ

2.3 ได้จากโปสเตอร์

2.4 ได้จากเสื้อผ้าที่ไม่ใช้แล้ว

3. ครูอธิบายและสาธิตวิธีทำขั้นตอนการแต่งตัวให้ปลาจากกระดาษและเศษผ้าที่ไม่ใช้แล้ว

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (20 นาที)

1. ครูแนะนำกิจกรรมที่จะปฏิบัติในวันนี้ให้นักเรียนทราบ “แต่งตัวให้ปลา” โดยครูนำตัวอย่างที่ทำเสร็จแล้วมาให้นักเรียนดู
2. ครูนำอุปกรณ์ การแต่งตัวให้ปลา ที่เตรียมไว้ มาแนะนำให้นักเรียนได้รู้จัก เช่น กระดาษชาร์ตแข็ง หรือกระดาษปกเอกสารต่างๆ กรรไกร เศษผ้า กาว ดินสอ เป็นต้น
3. ครูอธิบายและสาธิตวิธีการทำ แต่งตัวให้ปลา ดังนี้
 - 3.1 ให้นักเรียนทุกคนลอกแบบปลา คนละ 1 ตัว ลงในกระดาษ ปกเอกสาร หรือกระดาษชาร์ตแข็งที่เตรียมไว้
 - 3.2 เมื่อวาดเสร็จแล้ว ใช้กาวทาให้ทั่วตัวปลา ทั้ง 2 ด้าน
 - 3.3 ให้ตัดแต่งปลาให้สวยงามด้วยเศษผ้า
 - 3.4 เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ นักเรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์และทำความสะอาดให้เรียบร้อย
4. นักเรียนนำผลงานไปจัดแสดงที่โต๊ะข้างห้องเรียน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมแสดงความคิดเห็น

ขั้นสรุป (5 นาที)

นักเรียนและครูร่วมสรุปเกี่ยวกับวิธีการ แต่งตัวให้ปลา โดยใช้คำถามดังนี้

1. นักเรียนตั้งชื่อผลงานของนักเรียนว่าอย่างไร
2. ปลาของนักเรียนได้แรงบันดาลใจจากอะไร
3. ใครแต่งตัวให้ปลาแปลกและไม่เหมือนเพื่อน
4. สิ่งที่นักเรียนควรระมัดระวังในการทำกิจกรรมคืออะไร
5. พรุ่งนี้ให้นักเรียนเตรียมหน้าขงมาคนละ 6 เส้น

สื่อการเรียนรู้

สื่อ/อุปกรณ์

1. เศษผ้าสีต่างๆ
2. กรรไกรปลายมน

3. กระดาษชาร์ตแข็ง
4. กระดาษปกเอกสารต่างๆ
5. กาวลาเท็กซ์

การวัดผลประเมินผล

1. วิธีการประเมิน

- 1.1 การสังเกต
- 1.2 ตรวจผลงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

- 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรมแต่งตัวให้ปลา
- 2.2 ผลงานนักเรียน

3. เกณฑ์การประเมิน

พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
2. การแต่งตัวให้ปลา	แต่งตัวให้ปลาได้อย่างคล่องแคล่ว	แต่งตัวให้ปลาได้แต่ไม่คล่องแคล่ว	แต่งตัวให้ปลาได้แต่ไม่คล่องแคล่วต้องมีคนคอยชี้แนะและคอยช่วยเหลือ
3. ใช้กรรไกรตัดส่วนที่เกินตัวปลา	ใช้กรรไกรตัดเศษผ้าที่เกินจากตัวปลาได้อย่างคล่องแคล่ว	ใช้กรรไกรตัดเศษผ้าที่เกินจากตัวปลาได้แต่ไม่คล่องแคล่ว	ใช้กรรไกรตัดเศษผ้าที่เกินจากตัวปลาได้แต่ไม่คล่องแคล่วต้องมีคนคอยชี้แนะและคอยช่วยเหลืออย่างคล่องแคล่ว
4. การหยิบ จับ ใช้ อุปกรณ์ ต่างๆ	หยิบจับใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ได้ มั่นคงและคล่องแคล่ว	หยิบจับใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ได้มั่นคง แต่ไม่คล่องแคล่ว	หยิบจับใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ได้บ้างแต่ไม่คล่องแคล่ว

เกณฑ์การประเมิน ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป ผ่าน

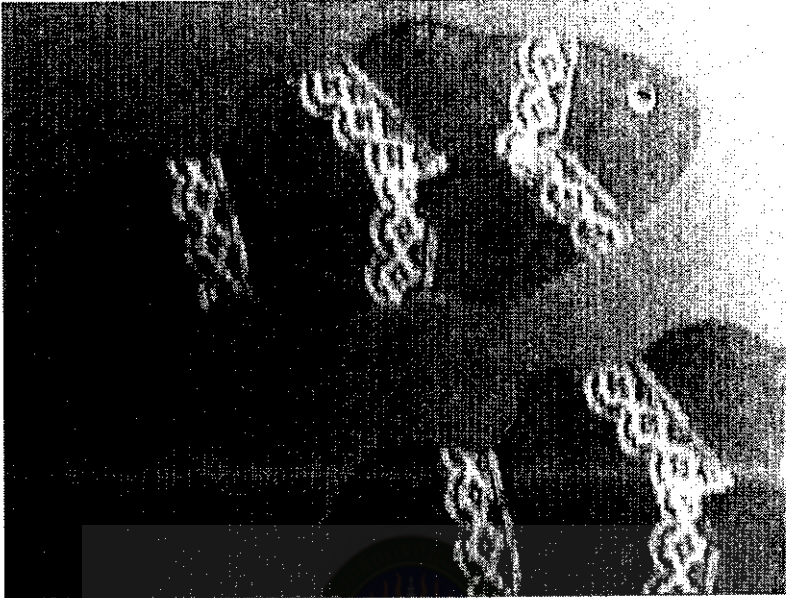
- 3 หมายถึง ดี
- 2 หมายถึง ปานกลาง
- 1 หมายถึง ควรปรับปรุง

(ลงชื่อ) ผู้ประเมิน
(นางบุญเหลือ แก้วอ่อน)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตัวอย่างผลการจัดกิจกรรม แต่งตัวปลา

แผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้

แผนการจัดกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

ชั้นอนุบาลปีที่ 2

หน่วย ธรรมชาติรอบตัว

กิจกรรม ศิลปะประดิษฐ์

สาระการเรียนรู้ เรื่อง สร้อยคอทาร์ซาน

เวลา 30 นาที

สอนวันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

สาระสำคัญ

การประดิษฐ์สร้อยคอทาร์ซานเป็นการพัฒนาการคิดในการเอาสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติรอบตัวเด็กมาประดิษฐ์เป็นของเล่น เป็น โมบายให้สวยงาม เกิดจินตนาการในการคิดค้นสิ่งใหม่ นำพาให้เด็กได้เป็นนักวิทยาศาสตร์ตัวน้อยรู้จักสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้หลากหลายรูปแบบต่อไป

จุดประสงค์

1. นักเรียนสามารถคิดแบบสร้อยคอที่ชอบได้อย่าง หลากหลาย
2. เพื่อส่งเสริมทักษะในการคิด
3. เพื่อส่งเสริมทักษะในการประดิษฐ์สร้อยคอทาร์ซานได้

สาระการเรียนรู้

1. ศิลปะการประดิษฐ์ สร้อยคอทาร์ซานจากหมากสะแบง
2. ประสบการณ์สำคัญ

2.1 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็กได้ทักษะในการคิดที่หลากหลายจาก

ศิลปะประดิษฐ์สร้อยคอทาร์ซานจากหมากสะแบง

2.2 การร้อยหมากสะแบงให้เป็นสร้อยคออย่างสวยงาม

2.3 การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านศิลปะประดิษฐ์สร้อยคอทาร์ซานจาก

หมากสะแบง

กิจกรรม

ชั้นนำ 5 นาที

1. นักเรียนและครูร่วมกันแสดงท่าทางประกอบเพลง ผลไม้ไทย 5 นาที
2. ครูร่วมสนทนากับเด็กเกี่ยวกับการนำหมากสะแบง และนำตัวอย่างหมากสะแบง มาให้เด็กดู และสนทนากับ หมากสะแบงที่นำมาให้เด็กดู ครูใช้คำถามดังนี้
3. นักเรียนเคยเห็นผลไม้ชนิดนี้ไหม (ภาคอีสานเรียก หมาก)

4. ครูนำหมากสะแบงที่ ร้อยเสร็จแล้วมาให้นักเรียนดู
5. นักเรียนอยากได้เหมือนตัวอย่างหรือไม่ เพราะอะไร

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ครูแนะนำกิจกรรมที่จะปฏิบัติในวันนี้ให้นักเรียนทราบ “ศิลปะประดิษฐ์สร้อยคอทาร์ซานจากหมากสะแบง” โดยครูมีตัวอย่างมาให้เด็กดู

1. ครูนำอุปกรณ์ศิลปะประดิษฐ์สร้อยคอทาร์ซานจากหมากสะแบงที่เตรียมไว้มาแนะนำให้นักเรียนได้รู้จักและแนะนำวิธีใช้ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรม
2. ครูอธิบายและสาธิตวิธีการทำสร้อยคอทาร์ซาน ดังนี้
 - 2.1 ให้นักเรียน เลือก กระจาดใส่หมากสะแบงที่เตรียมไว้คนละ 1 กระจาด
 - 2.2 นำหมากสะแบงที่เตรียมไว้ นำมาร้อยเรียงเป็นแถวให้สวยงาม
 - 2.3 ใช้กรรไกรตัดเส้นด้ายที่เหลือจากมัดเป็นสร้อยคอออก
 - 2.4 นำมาลองสวมใส่ที่คอของตนเอง นักเรียนก็จะได้ของเล่นที่ตนชื่นชอบและ

สวยงาม

- 2.5 เมื่อปฏิบัติ กิจกรรมเสร็จ ให้ใส่สร้อยคอทุกคน
- 2.6 นักเรียนช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่และทำความสะอาดให้เรียบร้อย
- 2.7 ครูให้นักเรียนตั้งชื่อผลงานของตนเองและเตรียมนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุปและอภิปรายผล

1. นักเรียนแต่ละคนนำเสนอผลงานของตนหน้าชั้นเรียนในกรณีที่นักเรียนอธิบาย
2. ผลงานไม่ชัดเจน ครูอาจตั้งคำถามเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน อาทิ

3. นักเรียนตั้งชื่อผลงานของนักเรียนว่าอย่างไร
4. สร้อยคอของนักเรียนได้แรงบันดาลใจจากอะไร
5. สิ่งที่นักเรียนควรระมัดระวังในการทำกิจกรรมคืออะไร

สื่อ/อุปกรณ์

1. หมากสะแบง
2. เข็ม
3. ด้าย

การวัดผลประเมินผล

1. วิธีการ

- การสังเกตการรื้อยหามกสะแบงหรือเลือกทำในแบบใหม่ๆ
- การสังเกตการหยิบ จับ ใช้อุปกรณ์ต่างๆ
- ตรวจผลงาน

2. เครื่องมือ ที่ใช้ในการประเมิน

- แบบสังเกต
- ผลงานนักเรียน

3. เกณฑ์การประเมิน

พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. การรื้อยสร้อยคอ ด้วยหามกสะแบง	รื้อยหามกสะแบง ได้อย่างคล่องแคล่ว	รื้อยหามกสะแบงได้ แต่ไม่คล่องแคล่ว	รื้อยหามกสะแบงได้แต่ไม่ คล่องแคล่วต้องมีคนคอย ชี้แนะและคอยช่วยเหลือ
2. รื้อยค้ายใส่เข็ม	รื้อยค้ายได้อย่าง คล่องแคล่ว	รื้อยค้ายได้แต่ไม่ คล่องแคล่ว	รื้อยค้าย แต่ไม่คล่องแคล่ว ต้องมีคนคอยชี้แนะและคอย ช่วยเหลืออย่างคล่องแคล่ว
3. การหยิบ จับ ใช้ อุปกรณ์ต่างๆ	หยิบจับใช้ อุปกรณ์ ต่างๆ ได้มั่นคงและ คล่องแคล่ว	หยิบจับใช้ อุปกรณ์ ต่างๆ ได้มั่นคง แต่ไม่ คล่องแคล่ว	หยิบจับใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ได้ บ้างแต่ไม่คล่องแคล่ว

เกณฑ์การประเมิน ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป ผ่าน

ระดับคุณภาพ

- 3 หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับ ดี
- 2 หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

(ลงชื่อ).....ผู้ประเมิน

(นางบุญเหลือ แก้วอ่อน)

ภาคผนวก ข
คุณภาพของเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์จากชิ้นงานระหว่างเรียน

ที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน/เกณฑ์การประเมิน												รวม	เฉลี่ย	คุณภาพ	
		ความคิดริเริ่ม			ความคิดคล่องแคล่ว			ความคิดละเอียดลออ			ความคิดยืดหยุ่น						
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1				
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
11																	
12																	
13																	
14																	

สรุปผลการประเมิน

ดี จำนวน คน คิดเป็นร้อยละ

ปานกลาง จำนวน คน คิดเป็นร้อยละ

ปรับปรุง จำนวน คน คิดเป็นร้อยละ

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.00 หมายถึง ดี

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ควรปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินผล (Rubric)

ความคิดสร้างสรรค์	เกณฑ์การประเมินผล (Rubric)
1. ความคิดริเริ่ม	3 ดี หมายถึง ผลงานมีความเหมาะสม แปลกใหม่ น่าสนใจ ไม่ลอกเลียนแบบใคร
	2 พอใช้ หมายถึง ผลงานมีความสมบูรณ์ แต่ไม่แปลกไปจากเดิม
	1 ควรส่งเสริม หมายถึง ผลงานขาดความสมบูรณ์ไม่เรียบร้อย ไม่แปลกใหม่
2. ความคิดคล่องแคล่ว	3 ดี ปฏิบัติกิจกรรมได้คล่องแคล่ว ว่องไวไม่ลังเล ไม่ชักถามขณะ ปฏิบัติงาน
	2 พอใช้ หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมได้คล่องแคล่ว แต่บางครั้งลังเล ไม่มีสมาธิ
	1 ควรส่งเสริม หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมได้ช้า หยุดครุ่นคิด
3. ความคิดละเอียดลออ	3 ดี หมายถึง ผลงานมีความละเอียดเด่นชัด ครบถ้วน มีความประณีต สะอาดเรียบร้อย
	2 พอใช้ หมายถึง ผลงานมีประณีตสะอาดเรียบร้อยแต่บางส่วนขาด รายละเอียด
	1 ควรส่งเสริม หมายถึง ผลงานขาดรายละเอียด ไม่เรียบร้อย สกปรก เลอะเทอะ
4. ความคิดยืดหยุ่น	3 ดี หมายถึง ผลงานมีการดัดแปลงรายละเอียดเด่นชัด ครบถ้วน มี ความประณีตสะอาดเรียบร้อย
	2 พอใช้ หมายถึง ผลงานมีประณีตสะอาดเรียบร้อยแต่บางส่วน ขาดการดัดแปลงรายละเอียด
	1 ควรส่งเสริม หมายถึง ผลงานขาดการดัดแปลงรายละเอียด ไม่เรียบร้อย สกปรก เลอะเทอะ

บันทึกผลการจัดประสบการณ์

ลำดับที่	รายการ	ผลการประเมิน		
		ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1				
2				
3				
4				

กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

บันทึกการสอน

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) ผู้สอน
(.....)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) ผู้สอน
(.....)

เกณฑ์การประเมินผล (Rubric)

ความคิดสร้างสรรค์	เกณฑ์การประเมินผล (Rubric)
1. ความคิดริเริ่ม	3 ดี หมายถึง ผลงานมีความเหมาะสม แปลกใหม่ น่าสนใจ ไม่ลอกเลียนแบบใคร
	2 พอใช้ หมายถึง ผลงานมีความสมบูรณ์ แต่ไม่แปลกไปจากเดิม
	1 ควรส่งเสริม หมายถึง ผลงานขาดความสมบูรณ์ไม่เรียบร้อย ไม่แปลกใหม่
2. ความคิดคล่องแคล่ว	3 ดี ปฏิบัติกิจกรรมได้คล่องแคล่ว ว่องไวไม่ลังเล ไม่ชักถาม ขณะปฏิบัติงาน
	2 พอใช้ หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมได้คล่องแคล่ว แต่บางครั้งถึงเล ไม่มีสมาธิ
	1 ควรส่งเสริม หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมได้ช้า หยุคครุ่นคิด
3. ความคิดละเอียดลออ	3 ดี หมายถึง ผลงานมีความละเอียดเด่นชัด ครบถ้วน มีความประณีตสะอาดเรียบร้อย
	2 พอใช้ หมายถึง ผลงานมีประณีตสะอาดเรียบร้อยแต่บางส่วน ขาดรายละเอียด
	1 ควรส่งเสริม หมายถึง ผลงานขาดรายละเอียด ไม่เรียบร้อย สกปรกเลอะเทอะ
4. ความคิดยืดหยุ่น	3 ดี หมายถึง ผลงานมีการดัดแปลงรายละเอียดเด่นชัด ครบถ้วน มีความประณีตสะอาดเรียบร้อย
	2 พอใช้ หมายถึง ผลงานมีประณีตสะอาดเรียบร้อยแต่บางส่วน ขาดการดัดแปลงรายละเอียด
	1 ควรส่งเสริม หมายถึง ผลงานขาดการดัดแปลงรายละเอียด ไม่เรียบร้อยสกปรกเลอะเทอะ

บันทึกผลการจัดประสบการณ์

ลำดับที่	รายการ	ผลการประเมิน		
		ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1				
2				
3				
4				

กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

บันทึกการสอน

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) ผู้สอน
(.....)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) ผู้สอน
(.....)

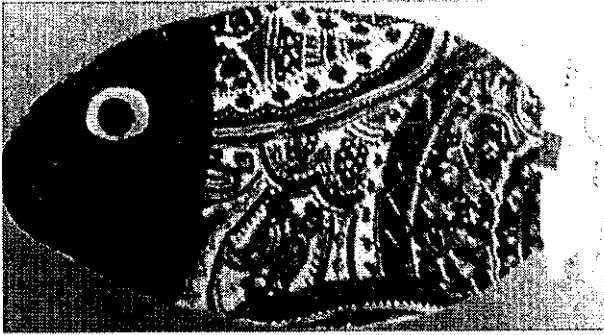
แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์
การประเมินแผนการสอนกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ

- เกณฑ์ 3 ดี หมายถึง ผลงานมีความเหมาะสม แปลกใหม่ น่าสนใจ ไม่ลอกเลียนแบบใคร
- 2 พอใช้ หมายถึง ผลงานมีความสมบูรณ์ แต่ไม่แปลกไปจากเดิม
- 1 ควรส่งเสริม หมายถึง ผลงานขาดความสมบูรณ์ ไม่เรียบร้อย ไม่แปลกใหม่

ที่	ชุดที่ 1			ชุดที่ 2			ชุดที่ 3			ชุดที่ 4			ชุดที่ 5			รวม
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8																
9																
10																
11																
12																
13																
14																

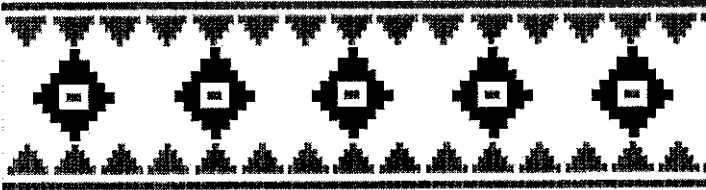
(ลงชื่อ) ผู้สอน
(.....)

ตัวอย่างแบบทดสอบ ชุดกิจกรรมที่ 1
รูปภาพปลาที่ทำเสร็จแล้ว

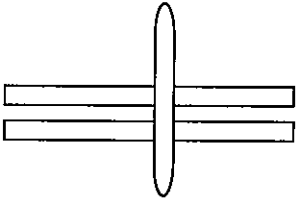

วัสดุอุปกรณ์

เศษผ้าต่างๆ / กรรไกร / กาว / กระดาษแข็งรูปปลา

แบบทดสอบชุดที่ 2
แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

<p>ขั้นตอนที่ 1 ตัดถุงให้เป็นสี่เหลี่ยม</p> 	<p>ขั้นตอนที่ 2 พับถุงกลับไปมาให้เป็นรูปพัด</p>
<p>ขั้นตอนที่ 3 มัดตรงกลางพับถุง</p> 	<p>ขั้นตอนที่ 4 คลี่ถุงออก จัดแต่งให้สวยงาม</p>

แบบทดสอบชุดที่ 3

แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 1 จัดเรียงเส้นกกตามแนวที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 ตกแต่งเส้นกกด้วยกรรไกรให้สวยงาม

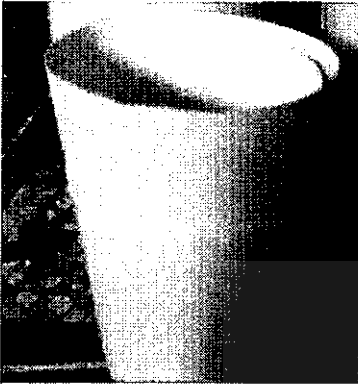
ขั้นตอนที่ 3 นำรูปของตนเองที่ครูเตรียมไว้ติดไว้กลางกรอบรูป

แบบทดสอบชุดที่ 4
แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 1

กระดาษแข็งทรงกรวย(ครูเตรียมไว้ให้)

ขั้นตอนที่ 2

นักเรียนตัดกระดาษเป็นรูปทรงกลมไว้ปิด
ก้นกล่อง

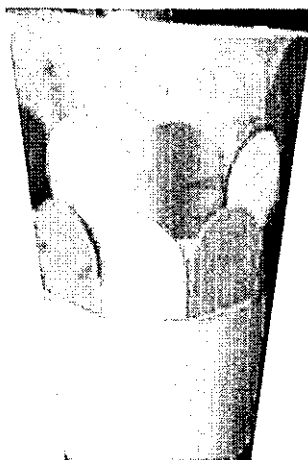
ขั้นตอนที่ 4

ตัดกระดาษสีต่างๆตกแต่งให้สวยงาม

ขั้นตอนที่ 5

ตกแต่งกระดาษให้สวยงาม

แบบทดสอบชุดที่ 5
แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

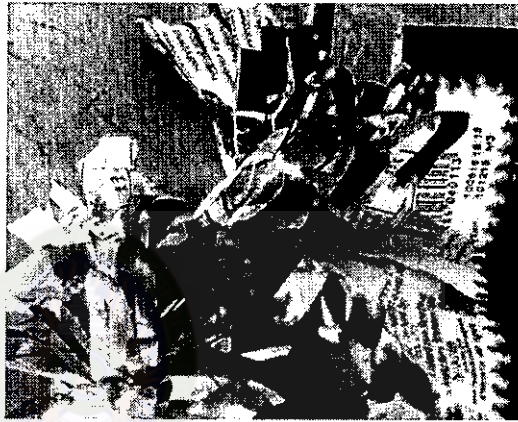
ขั้นตอนที่ 1

เตรียมของเปล่าถุงขนม/กรรไกร

ขั้นตอนที่ 2

ตัดถุงขนมให้เป็นเส้นตามตัวอย่างที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3

มัดถุงขนมที่ตัดแต่งให้สวยงามเสร็จแล้ว มัดติดกับปลายไม้ จัดแต่งให้สวยงาม

แบบทดสอบชุดที่ 6
แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์

<p>ขั้นตอนที่ 1</p> <p>จัดเตรียมกระดาษสีต่างๆและตัวอย่างภาพ หน้าสัตว์ให้เด็กเลือกทำหน้าสัตว์ที่ตนชอบ</p> <p>อุปกรณ์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กระดาษแข็งสีต่างๆ 2. กรรไกรปลายมน 3. ขนไก่/สีเทียน/ดินสอ 4. หนัวยางรัดของ 	<p>ขั้นตอนที่ 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้เด็กลอกภาพหน้าสัตว์ที่ตนชอบ ลงในกระดาษที่เด็กเลือกไว้ 2. ใช้กรรไกรตัดตามเส้นที่วาดไว้ 3. ใช้ปลายกรรไกรเจาะรูเป็นลูกตา เพื่อให้มองเห็นและด้านข้างเพื่อใช้ยางมัด ตกแต่งให้สวยงามตามชอบใจ 4. ใช้หนัวยางมัดหูกระดาษทั้งสองข้าง
<p>ขั้นตอนที่ 3</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบดูความเรียบร้อยของหน้ากาก 2. ทดสอบโดยลองสวมดู 	
<div style="text-align: center;"> </div>	

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลการประเมินคุณภาพ
ของแผนกา กิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา ปฐมวัยพุทธศักราช 2546	4.80	0.45	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะกับวัยของนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สารการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
4. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	4.60	0.89	มากที่สุด
5. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมครอบคลุมการส่งเสริม พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์	4.60	0.89	มากที่สุด
6. จุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะกับวัยของนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลาและวัยของนักเรียน	4.60	0.89	มากที่สุด
7. ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน	5.00	0.00	มากที่สุด
8. ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 4 ด้าน	4.60	0.55	มากที่สุด
9. สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และกิจกรรม การเรียนรู้	4.60	0.89	มากที่สุด
10. สื่อการเรียนเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
11. จุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะกับวัยของนักเรียน กิจกรรม การเรียนรู้เหมาะกับวัยและการวัดผลประเมินผล	4.80	0.45	มากที่สุด
สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
12. เครื่องมือวัดเหมาะกับวัยและการวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.77	0.46	มากที่สุด

ตารางภาคผนวกที่ 2 ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์สอดคล้องกับ (IOC) ของแบบวัด
ความคิดสร้างสรรค์โดยผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการ	ค่าความสอดคล้อง					IOC	ความหมาย
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	ปลาหมึกขวดน้ำ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	โมบายโปร่งแสง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	ลูกหม้อต้มได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	หน้ากากแว่นตา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	แต่งตัวให้ปลา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	ที่คั่นหนังสือ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	สั้มผัสจัดคู่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	หน้ากากแฟนซี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	แม่ไก่อ่อนโต๊ะ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	กรอบรูปแสนสวย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	ช่อดอกไม้ของหนู	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	หมวกใบไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13	เต้าน้อย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	ป๊อบอัฟลูกหมี่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	ขวดแปลงร่าง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16	บล็อกดอกไม้อาเซียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17	ลูกเต๋า 7 สี	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18	เสื่อกันเปื้อนผลไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19	ผลไม้ใส่กระดาษ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20	กล่องนมติดปีก	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21	สร้อยคอ ทาร์ซาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22	กล่องวิเศษ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
23	ดอกไม้ถุงขนม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24	โทรศัพท์สายไกล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25	แมงปอหลังฝน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

สรุปผลการประเมิน

ดี	จำนวน	คน	คิดเป็นร้อยละ
ปานกลาง	จำนวน	คน	คิดเป็นร้อยละ
ปรับปรุง	จำนวน	คน	คิดเป็นร้อยละ

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.00	หมายถึง	ดี
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	ควรปรับปรุง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบประเมินกิจกรรมศิลปะจากเศษวัสดุ
เพื่อพัฒนาความคิดของเด็กปฐมวัย
โดย นางบุญเหลือ แก้วอ่อน
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย \checkmark ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

เกณฑ์ระดับความคิดเห็น

5	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	ควรปรับปรุง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. สารสำคัญ 1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร 1.2 สอดคล้องกับเนื้อหา 1.3 เหมาะสมกับวัยผู้เรียน 1.4 มีความชัดเจน เข้าใจง่าย					
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ 2.1 สามารถวัดผลและประเมินผลได้ 2.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา 2.3 สามารถสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้					
3. เนื้อหา 3.1 มีความชัดเจน น่าสนใจ 3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 3.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 3.4 กำหนดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน					

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4. การจัดการเรียนการสอน					
4.1 ได้รับความสนใจของนักเรียน					
4.2 สอดคล้องกับเนื้อหา					
4.3 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
4.4 เหมาะสมกับเวลาที่สอน					
4.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม					
5. สื่อการสอน					
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
5.2 สอดคล้องกับเนื้อหา					
5.3 ได้รับความสนใจของนักเรียน					
5.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ					
5.5 เหมาะสมกับวัยผู้เรียน					
6. การวัดผลประเมินผล					
6.1 สอดคล้องกับเนื้อหา					
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
6.3 สามารถวัดและประเมินผลสิ่งที่ระบุได้					
6.4 วัดได้ครอบคลุมเนื้อหา					
6.5 ส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์					

สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข / ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) ผู้ประเมิน

(.....)

ตารางภาคผนวกที่ 3 คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรม
ศิลปะจากเศษวัสดุเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ชั้นอนุบาล 2

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	\bar{X}	
1. สาระสำคัญ							
1.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตร	5	5	5	4	5	4.8	มากที่สุด
1.2 สอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
1.3 เหมาะสมกับวัยผู้เรียน	5	4	5	5	5	4.8	มากที่สุด
2. จุดประสงค์การเรียนรู้							
2.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	4	5	5	5	5	4.8	มากที่สุด
2.2 สามารถสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
3. เนื้อหา							
3.1 มีความชัดเจน น่าสนใจ	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
3.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
3.3 เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
3.4 กำหนดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	5	4	5	5	5	4.8	มากที่สุด
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน							
4.1 สอดคล้องกับเนื้อหา	5	4	5	5	5	4.8	มากที่สุด
4.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	4	5	5	5	4.6	มากที่สุด
4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	4	5	4	5	4	4.4	มากที่สุด
5. สื่อการสอน							
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
5.2 สอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	5	5	4.8	มากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	\bar{X}	
5.3 ได้รับความสนใจของนักเรียน	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
5.4 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
6. การวัดผลประเมินผล							
6.1 สอดคล้องกับเนื้อหา	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
6.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	4	5	5	5	4.8	มากที่สุด
6.3 วัดได้ครอบคลุมเนื้อหา	5	5	5	4	4	4.6	มากที่สุด
6.4 ส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์	5	5	4	5	4	4.8	มากที่สุด
รวม	97	95	98	97	97	-	-
เฉลี่ย	4.85	4.75	4.9	4.85	4.85	4.84	มากที่สุด

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

๐๕๔๐.๐๒/ว๓๔๒๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
๔๔๐๐๐

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

คุณสมภาร คามวัลย์

ด้วย นางบุญเหลือ แก้วอ่อน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๑๐๑๘๐๓๐๔ นักศึกษาปริญญาโท
วิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์จากเศษวัสดุ” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง
เนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยคณบดีคณาจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ครุศาสตร์

พท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๑๒๒๓๓

๐๕๔๐.๐๒/ว๓๔๒๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
๔๔๐๐๐

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
คุณมยุรี อโตนตร

ด้วย นางบุญเหลือ แก้วอ่อน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๑๐๑๘๐๓๐๔ นักศึกษาปริญญาโท
สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์จากเศษวัสดุ” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง
เนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

๐๕๔๐.๐๒/ว๓๔๒๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
๔๕๐๐๐

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
คุณอริยาพร เขตเสนา

ด้วย นางบุญเหลือ แก้วอ่อน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๑๐๑๘๐๓๐๔ นักศึกษาปริญญาโท
สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์จากเศษวัสดุ” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง
เนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ครุศาสตร์

พท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๑๒๒๓๓

๐๕๔๐.๐๒/ว๓๔๒๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
๔๔๐๐๐

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

คุณมะลิวรรณ เม็ดไธสง

ด้วย นางบุญเหลือ แก้วอ่อน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๑๐๑๘๐๓๐๔ นักศึกษาปริญญาโท
ชาหลักสูตรและการเรียนการสอน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์จากเศษวัสดุ” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง
ขอหากการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวัต ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ครุศาสตร์

พท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๑๒๒๓๓

๐๕๔๐.๐๒/ว๓๔๒๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
๔๔๐๐๐

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

คุณบุญยืน มาลุน

ด้วย นางบุญเหลือ แก้วอ่อน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๑๐๑๘๐๓๐๔ นักศึกษาปริญญาโท
สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์จากเศษวัสดุ” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง
เนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ครุศาสตร์

พท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๑๒๒๓๓

๐๕๔๐.๐๒/ว๓๔๒๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
๔๔๐๐๐

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรดิถารามท่าเยี่ยม

ด้วย นางบุญเหลือ แก้วอ่อน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๑๐๑๘๐๓๐๔ นักศึกษาปริญญาโท
วิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์จากเศษวัสดุ” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับ
ภาค คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ๒ จำนวน ๑๔ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตาม
ประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี
ขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ครุศาสตร์

พท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๑๒๒๓๓

๐๕๔๐.๐๒/ว๓๔๒๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
๔๕๐๐๐

๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรดิตถารามท่าเยี่ยม

ด้วย นางบุญเหลือ แก้วอ่อน รหัสประจำตัว ๕๕๘๒๑๐๑๘๐๓๐๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ ประยุกต์จากเศษวัสดุ” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับ อาจารย์ คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล ๒ จำนวน ๑๔ คน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี บกคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรawat ทองบุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์
ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

ครุศาสตร์

พท์, โทรสาร ๐ - ๔๓๗๑๒๒๓๓

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางบุญเหลือ แก้วอ่อน
วันเกิด	4 เมษายน 2513
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	110 หมู่ที่ 2 บ้านโนนแดง ตำบลลำชี อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่ทำงาน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบวรดิศดารามท่าเยี่ยม สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลลำชี อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ตำแหน่ง	ครู
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2559	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY